

BESZÁMOLÓ A GTE ORSZÁGOS ELNÖKSÉG DECEMBERI ÜLÉSÉRŐL

Kalendárium:

December		„Karácsony hava”
1.	hétfő	Elza
2.	kedd	Melinda, Vivien
3.	szerda	Ferenc, Olívia, Xavér
4.	csütörtök	Borbála, Barbara
5.	péntek	Vilma
6.	szombat	Miklós, Döníz
7.	vasárnap	Ambrus
8.	hétfő	Mária, Marion
9.	kedd	Natália, Natasa
10.	szerda	Judit, Loretta
11.	csütörtök	Árpád
12.	péntek	Gabriella
13.	szombat	Luca, Otília, Lúcia
14.	vasárnap	Szilárda
15.	hétfő	Valér
16.	kedd	Etelka, Aletta
17.	szerda	Lázár, Olimpia
18.	csütörtök	Augusztá
19.	péntek	Viola, Violetta
20.	szombat	Teofil
21.	vasárnap	Tamás
22.	hétfő	Zénó, Anikó, Tifani
23.	kedd	Viktória, Niké
24.	szerda	Karácsony, Ádám, Éva
25.	csütörtök	Karácsony, Eugénia
26.	péntek	István
27.	szombat	János
28.	vasárnap	Kamilla, Apor
29.	hétfő	Tamás, Tamara
30.	kedd	Dávid, Zoárd
31.	szerda	Szilveszter, Darinka

A GTE Országos Elnöksége nevében szeretettel köszöntjük a december hónapban névnapjukat ünneplő Tagtársainkat!

December az év tizenkettedik, 31 napos hónapja a Gergely-naptárban. Neve a latin *decem* ('tíz') szóból származik, utalva arra, hogy eredetileg ez volt a tizedik hónap a római naptárban, mielőtt a január és február hónapokat hozzáadták az évhez. A 18. századi nyelvújítók szerint a december: *fagyjárós*. Az arvisurák szerint *álom hava*. A magyar népi kalendárium *karácsony havának* nevezi.

Nevezetes napok:

Évfordulóinkról való megemlékezéseinket a www.wikipedia.hu adatbázisának felhasználásával, annak szabad átvételével és ezen lehatározásával készítettük! Felhasználtuk továbbá az Eötvös Loránd Fizikai Társulat www.elft.hu honlapján a "História - Tudónaptár" gondosan szerkesztett nyilvános internetes szolgáltatásból származó szócikkeket is.

Érdekessegek:

- A horoszkóp csillagjegyei közül az alábbiak esnek decemberre:
 - Nyilas (november 22. – december 21.) és
 - Bak (december 22. – január 19.).
- December folyamán a Nap az állatöv csillagképei közül a Kigyótartó csillagképből a Nyilas csillagképbe lép.
- December minden évben a hét ugyanazon napjával kezdődik, mint az adott év szeptembere.

december 1. Ünnepnepok és Évfordulók:

- AIDS elleni világnep
- A magyar rádiózás napja (az 1925-ben indult folyamatos magyarországi rádiósugárzás évfordulóján)
- Románia nemzeti ünnepe. A Nagy Egyesülés Erdéllyel (1918) évfordulója, az erdélyi magyarság gyásznepja!
- a Közép-afrikai Köztársaság nemzeti ünnepe
- Csád: a szabadság és a demokrácia ünnepe
- Makaó: nemzeti emléknep
- Angola: Az úttörök napja
- Bissau-Guinea emléknep (Mocidade napja)
- Libéria: emléknep
- Portugália: nemzeti emléknep (az ifjúság napja)
- Kasztíliai Szent Blanka (kasztíliai származású francia királyné) emléknepja a katolikus egyházban
- Szent Campion Ödön angol jezsuita pap, vértanú emléknepja a katolikus egyházban

- 253 éve, **1761-ben született Marie Tussaud** (szül. Marie Grosholtz) elzászi származású francia viaszöntő, a londoni Madame Tussauds Panoptikum alapítója († 1850).
- 222 éve, **1792-ben született Nyikolaj Ivanovics Lobacsevszkij** orosz matematikus, aki Bolyai Jánossal párhuzamosan a hiperbolikus-, az első nem-euklidészi geometria megalapítója, († 1856)



Lobacsevszkij

- 214 éve, **1800. december 1-én** született Kápolnásnyéken **Vörösmarthy Mihály** költő és drámaíró, akinek fő művei: a „Szózat” című hazafias költemény, a „Zalán futása” című eposz, a „Csongor és Tünde” mesedráma, valamint a „Vén cigány” és a „Gondolatok a könyvtárban” c. költemény, amely időskori remekműve.



Vörösmarty Mihály

- 171 éve **1843, december 1-én született Borbély Lajos kohómérnök** (Csóka (ma Čoka, Szerbia), 1843. dec. 1. - Budapest, 1923. szept. 29.) Mérnöki tanulmányait Selmecebányán és Příbramban (Csehország) végezte. 1875-ben a salgótarjáni vasfinomító társulat műszaki igazgatója, 1881-ben a rimamurányi és salgótarjáni vasművek ipartelepeinek műszaki vezérigazgatója lett. A kohászatban meghonosította a Siemens-rendszerű gáztüzelést. Felismerte a Martin-acélgégyártás jelentőségét. 1872-ben elsőként ismertette a regeneratív tüzelésű kemencéket, és Salgótarjában építtetett is

egyed. Ugyanott alkalmazta először az általa szerkesztett kettős munkaterű, regeneratív tüzelésű kavarrökemencét, mely a szakemberek előtt nevét külföldön is ismertté tette.



Borbély Lajos

- 152. éve, **1862. december 1-én született Bartel János** gépészmérnök (Kopa Bogumiłowicka, Tarnow mellett, Lengyelország (ebben az időben az Orosz Birodalom része), 1862. dec. 1. - Budapest, 1945. jan. 31.) Diplomáját a lembergi (Lviv) műszaki egyetemen 1885-ben szerezte. Utána I. N. Franke mechanika-professzor, a Lengyel Tudományos Akadémia tagja meghívta tanársegédjének, 1887-ben a magyarországi korompai vasgyárba került, ahol egy év múlva megbízták a gyár teljes átszervezésével és bővítésével. 1900-ban a korompai, salgótarjáni és ózdi gyárak egyesülésével létrejött Rimamurány-Salgótarjáni Vas- és Acélművek budapesti központjának főmérnöke lett. Az egyesült gyárak kohóinak korszerűsítése céljából tanulmányutakat tett Németországban, Belgiumban, Angliában és maga is végzett vas- és anyagvizsgálatokat.
- 129 éve **1885. december 1-én született Corchus Géza** gépészmérnök (Budapest, 1885. dec. 1. - Budapest, 1977. szept. 16.) Tanulmányait Charlottenburgban és Budapesten folytatta. 1931-ben kezdett foglalkozni szivattyúkkal. 1932-ben a Mazalán Gépgyár Fertő utcai telepén szivattyúgyártó üzemeltetést szervezett. Az általa szerkesztett járókerekek némelyikét ma is gyártják. 1950-ben a Kis-szivattyúgyár főkonstruktőre lett. Az MTA Vízgépészeti Szakbizottságának tagjává választották (1951). Itt Pattantyus Ábrahám Gézával és Gorup Ferencsel meghatározta a több fokozatú szivattyúk országos tipizálását. 1952-től a budapesti műszaki egyetemen tanított.
- 74 éve, **1940. december 1-jén** tartotta a Technológiai Könyvtár Barátainak Egyesülete ünnepi közgyűlését fennállása tíz éves jubileuma alkalmából.

december 2. Ünnepek és Évfordulók:

- A [rabszolgaság](#) megszüntetésének világnapja
 - [Egyesült Arab Emírségek nemzeti ünnepe](#)
 - [Szent Lúcius](#) püspök és [Szent Szilvánusz](#) emléknapja a katolikus egyházban
 - [Kirgizisztán](#) nemzeti ünnepe
 - [Laosz](#): a köztársaság napja
 - [Mianmar](#): a felsőoktatás napja
 - [Peru](#): Ayacucho csatájának emléknapja
 - [Új-Zéland](#) emléknap
- **108 éve, 1906 december 2-án született Goldmark Péter Károly** magyar mérnök, fizikus, az [amerikai Columbia Records](#) mérnöke, a színes televízió és a mikrobarázdás hanglezáró kidolgozója († [1977](#)).
 - **72 éve, 1942-ben a Manhattan terv keretében a Chicagói Egyetem** laborjában a Stagg Fieldi [amerikaifutball](#)-stadion egyik lelátója alatt épült [grafit reaktorblokkban](#) indították be [Enrico Fermi](#), [Szilárd Leó](#) és munkatársaik [a világ első szabályozott-irányított nukleáris láncreak-cióját](#), egyben az első ember alkotta [atomreaktort](#).



[Enrico Fermi](#), [Szilárd Leó](#)

és munkatársaik

- **42 évvel ezelőtt, 1972 december 2-án hunyt el Matics Árpád** gépészmérnök, aki (Budapest, 1892. ápr. 28. - Budapest, 1972. dec. 2.) 1914-ben szerzett oklevelet a budapesti műegyetemen. 1914-1915-ben [Zipernowsky Károly](#) tanársegédje, 1915-1925-ig a Magyar Acélművek mérnöke volt. 1926-1951-ig a Ganz Villamossági Gyárban távvezeték-tervező és -építő. 1935-1936-ig a Törökország keleti részén fekvő Diyarbekir város vízerőtelepének tervezését és felszerelését irányította. 1943-1944 között vezette a Mátrai Erőmű Hatvantól a fővárosba vezető távvezeték-rendszerének építését. 1951-től a Villamos Hálózati Fejlesztő és Tervező Vállalatnál dolgozott.

- **19 éve, 1995-ben hunyt el Telkes Mária** (1900-1995), [magyar-amerikai](#) tudós és feltaláló, a [napenergia](#)-hasznosítás kutatója, [az első nap-ház tervezője](#) aki **114 éve, 1900-ban**, december 12-én született



[Telkes Mária](#)

december 3. Ünnepek és Évfordulók:

- A [fogyatékos emberek világnapja](#)
 - [Xavéri Szent Ferenc](#) jezsuita hittérítő, a missziók védőszentjének ünnepe a katolikus egyházban
 - [a baszk nyelv nemzetközi napja](#)
 - [Francia Polinézia](#): Tahiti ünnepnapok
 - [Marshall-szigetek](#): a hálaadás (Kamolol) napja
 - [USA](#): [Illinois](#) csatlakozásának napja
- **104 éve, 1910. december 3-án** a párizsi motorkiállításon először mutatták be a nyilvánosság előtt a **Georges Claude** francia fizikus által kifejlesztett **neonlámpát**.
 - **126 éve, 1888. dec. 3-án hunyt el Zeiss, Carl Friedrich** (Weimar, Németország, 1816. szept. 11. - Jena, 1888. dec. 3.) német optikus-finommechanikus. A Jenai Carl Zeiss Művek alapítója. Fiatalon dr. Friedrich Körner jenai optikus-finommechanikus műhelyében dolgozott, e mellett előadásokat hallgatott a Jena-i és bécsi egyetemen. 1846-ban saját optikai és műszerkészítő műhelyt alapított Jenában, ahol főleg mikroszkópokat készített. Elméletileg is foglalkozott a lencsehibák javításával és a képalkotás tökéletesítésével. Műhelyében nagyon jó minőségű földmérő, csillagászati és más optikai eszközök készültek. 1866-ban együttműködésbe kezdett [Ernst Abbe](#) (1840-1905) egyetemi tanárral, aki pontos elméleti számításokkal megalapozta a mikroszkóp- és távcsőlencsék tökéletesítését, 1876-ban Zeiss társul vette be a cégbe, később ő lett a gyár irányítója. 1882-ben kapcsolatot teremtett Otto Schott vegyészmérnökkel, aki ideális törésmutatójú lencsék előállításához

üveggyárat alapított Jena-ban. Ez az üveggyár lett később a Zeiss-művek egyedüli nyersanyag szállítója. A Zeiss Művek, nagyrészt Abbe kezdeményezésére úttörő volt a szociális intézkedések bevezetésében, 1875-ben valósították meg a gyár alkalmazottainak egészségbiztosítási rendszerét, csökkentették a munkások munkaidejét. [Barta Lajos – ELFT]



Carl Zeiss

- 77éve, **1937-ben, december 3-án elhunyt József Attila** (posztumusz) **Kossuth-díjas** és **Baumgarten-díjas** magyar **költő**, akinek kivételes nagyságát és elismertségét az is mutatja, hogy az ő születésnapja a **Magyar Költészet Napja**.



József Attila

december 4. Évfordulók:

- **Szent Borbála** (Barbara) vértanú emléknapja a katolikus egyházban
- **Damaszkuszi Szent János** pap, egyháztanító emléknapja a katolikus egyházban
- Nemzetközi **bányásznapi**
- a **haditengerészet napja** Indiában
- 59 éve, **1955. december 4-én hunyt el Galamb József** magyar amerikai konstruktőr, a **Ford Motor Company** tervezője, a **Ford T-modell** egyik megalkotója (* **1881**).



Galamb József

december 5. Évfordulók:

- az **önkéntesek nemzetközi napja**
- **apák napja** **Thaiföldön**
- a felfedezés napja **Haitin** (**Kolumbusz** 1492-es megérkezésének emlékére)
- **Dominikai Köztársaság**: a felfedezés napja
- **Thaiföld**: a király születésnapja: és **Bhumibol Adulyadej** király születésnapja
- **Sabai Szent Szabbász** kappadókiai származású palesztinai remete, a Mar Saba-i kolostor alapítójának emléknapja a katolikus egyházban
- **521 éve, 1492-ben Kolumbusz Kristóf** felfedezte Hispaniolát, a mai **Haiti** és **Dominikai Köztársaság** területét.



Kolumbusz

- **109 éve, 1905. december 5-én született Szende Béla gépészmérnök** (Budapest, 1905. dec. 5. - Budapest, 1957. ápr. 29.) Budapesten a Műszaki Egyetem gépészmérnöki karának hallgatójaként kezdett foglalkozni a repüléstechnika elektronikai feladataival. A harmincas években a Magyar Repülőkísérleti Intézetnél a rádiórészleget vezette. 1943-ban Csepelen a Dunai Repülőgépgyárban a rádióosztály vezetőjeként dolgozott. A háború után megalakította a FULMEN céget, ahol elektronikai műszereket készítettek. Az államosítás után 1949-től alkalmazottként régi cégénél folytatta tovább kutatásait a rádióhullámok

terjedésével kapcsolatban. 1951-től már foglalkozott az ionoszféra változásainak a nagytávolságú rádióösszeköttetésekre gyakorolt hatásával. 1954-re elkészült az ionoszféra-kutató berendezés, amelyet munkatársaival fejlesztettek tovább. A berendezés segítette a nagytávolságú rádiós kapcsolatok megvalósítását és szerepet játszott a rakéatechnikában, az űrkutatásban is. Az ionoszférakutató berendezés 1958-ban a brüsszeli Világkiállításon Nagydíjat nyert. Munkáját itthon halála után 2 évvel Kossuth-díjjal ismerték el.

december 6. Évfordulók:

- [Szent Miklós](#) myrai püspök emléknapja a katolikus egyházban
 - [Mikulás](#), illetve [Télapó](#) ünnepe
 - a függetlenség napja [Finnországban](#)
 - az alkotmány napja [Spanyolországban](#) (az alaptörvény 1978-as elfogadásának évfordulóján)
 - [Ghána](#) a termelők napja
 - [Ecuador](#): Quito alapításának napja
- **Mechwart András születésének 180. évfordulója** (Schweinfurt, Bajorország, 1834. dec. 6. - Budapest, 1907. jún. 14.)
Gépészmérnök, feltaláló
Az alatt a három évtized alatt, amíg ő volt a Ganz vezérigazgatója, az alig 400 munkást foglalkoztató gyárat 6000 fős vállalatkomplexummá fejlesztette. Igazából Mechwart szakmai, vezetői és üzletpolitikai tevékenysége nyomán vált a Ganz és Tsa Rt. világhírűvé. Ez a megállapítás cseppet se csökkenti [Zipernovszky](#), [Déri](#), [Bláthy](#), [Kandó](#) érdemeit. Nélkülük a Ganz biztosan nem lett volna olyan sikeres. De valakinek fel kellett fedeznie és oda kellett hoznia őket, bizalmat, munkát, gyors előmenetelt biztosítva számukra a gyárban. Mechwart András leghíresebb műszaki találmánya a kéregöntésű hengerek, amellyel a hazai malomipart virágoztatta fel.
(Dr. Radnai Gyula)
 - **173 éve, 1841. december 6-án született Nagy Dezső** gépészmérnök, műegyetemi tanár (Székesfehérvár, 1841. dec. 6. - Budapest, 1916. márc. 19.) Főiskolai tanulmányait a pesti és zürichi műegyetemen végezte, Zürichben szerzett oklevelet. 1867-1868-ban tanársegéd, majd kétéves külföldi tanulmányutat tett. 1870-ben a pesti műegyetemen a gépszerkezettan nyilvános rendes tanárává nevezték ki. 1882-től a mechanikai és

elméleti géptani tanszék tanára volt 1913-ig, nyugalomba vonulásáig. 1894-ben ő szervezte meg a műegyetem műszaki mechanikai laboratóriumának anyagvizsgáló kísérleti állomását, amelyet haláláig vezetett. Az építőanyagok és szerkezeti anyagok vizsgálata terén úttörő jelentőségű munkásságot fejtett ki, ez szolgált az első hazai építőanyag-szabályzatok alapjául.

- **149 éve, 1865-ben az Egyesült Államok alkotmánya 13. kiegészítésének ("amendment") elfogadásával az USA-ban törvényen kívülre helyezték a rabszolgaságot**



A XIII. cikk

- **122 éve, 1892-ben, december 6-án hunyt el Ernst Werner von Siemens német feltaláló és gyáralapító (* 1816).**



[Werner von Siemens](#)

december 7. Évfordulók:

- **A polgári repülés nemzetközi napja** a [Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet](#) (International Civil Aviation Organization, ICAO) 1944-es megalakulásának évfordulóján.
- **Szent Ambrus** milánói püspök, egyház-tanító emléknapja a katolikus egyházban
- **Pearl Harbor nemzeti emléknap** az Amerikai Egyesült Államokban - az 1941-es [Pearl Harbor-i csata](#) évfordulóján
- **Elefántcsontpart**: a köztársaság kikiáltása
- **Örményország**: a mártírok emléknapja

- Türkmenisztán: a jószomszédság napja
- USA: Delaware állam napja

- 227 éve, 1787-ben Delaware lett az Amerikai Egyesült Államok első tagállama (*First State*), itt ratifikálták először az Egyesült Államok alkotmányát.
- 164 éve, 1850-ben, december 7-én született Schwarz Dávid magyar kereskedő, a merev szerkezetű, könnyűfémből készült, kormányozható léghajó feltalálója, amelyet Zeppelin nevééről ismer a világ († 1897).



Schwarz Dávid

- 107 éve, 1907 december 7-én született Kovács Károly Pál gépészmérnök, egyetemi tanár. (Budapest, 1907. dec. 7. - Budapest, 1989. nov. 19.) 1929-ben a budapesti műegyetemen szerzett gépészmérnöki oklevelet. 1946-ig a Ganz Villamossági Gyárban dolgozott. 1940-ben műszaki doktori vizsgát tett. 1946-ban lett magántanár a műegyetemen az aszinkron motorok különleges alkalmazásai témakörből. 1951-1956-ig a BME tanszékvezető egyetemi tanára volt, a villamosgépek üzemtana előadója. 1957-ben törvénysértő módon elbocsátották állásából, akadémiai tagságát felfüggesztették, tanszékét megszüntették. Mikor 1964-ben rehabilitálták, az energiagépiparban dolgozott tovább. 1964-1970-ig a Villamosenergiaipari Kutatóintézet igazgatója volt. 1970-1978-ig az USA-ban a Colorado Egyetemen vendégtanár, ezt követően Torontóban, Washingtonban, Braunschweigban, Aachenben, Erlangenben, Zürichben tanított egyetemeken. 1949-től levelező, 1976-tól rendes tagja volt az MTA-nak.
- 72 éve, 1941-ben a Japán légierő megtámadta az Egyesült Államok Hawaii-szigeteken lévő Pearl Harbor-i haditengerészeti támaszpontját és megsemmisítette az amerikai flotta jelentős részét; ennek következtében az USA belépett a háborúba, amely európai konfliktusból világháborúvá szélesedett.



Pearl Harbor-i csata helyszíne

- 37 éve, 1977-ben december 7-én hunyt el Goldmark Péter Károly (Peter Carl Goldmark) magyar származású amerikai mérnök, fizikus, a színes televízió és a mikrobarázdás hanglemez feltalálója, a legrangosabb amerikai tudományos elismerés, a *National Medal of Science* kitüntetője (* 1906).

december 8. Ünnepek és Évfordulók:

- Szűz Mária szeplőtelen fogantatásának főünnepje a katolikus egyházban
- Buddha megvilágosodásának napja (angolul: *Bodhi Day*, japánul: *Rohatsu* Japánban)
- az alkotmány napja Romániában (az alaptörvény 1991-es életbe lépésének évfordulóján)
- 176 éve, 1838. dec. 8-án született Pekár Imre gépészmérnök, feltaláló. (Rozsnyó, 1838. dec. 8. - Budapest, 1923. júl. 12.) Bécsben szerzett gépészmérnöki, majd Karlsruhéban politechnikai oklevelet. Ezután 1859-ben Angliában, majd Franciaországban a malomiparban működött. 1864-től 1875-ig a debreceni István-gőzmalom igazgatója és a debreceni Gazdasági Akadémia tanára volt. 1880-1881-ben az USA-ban tanulmányozta a gabonakereskedelemt, a malomipar és a közraktárügy helyzetét. Hazatérve a Leszámítoló és Pénzváltóbank igazgatója, az áruosztály vezetője lett. Megszervezte a közraktárakat Fiumében, a közraktár mellett megépítette Magyarországon az első elevátort. Reorganizálta a Leszámítolóbank érdekeltiségéhez tartozó Schönichen-Hartmann-féle újpesti hajógyárat. Részt vett a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Rt. létrehozásában is. Kidolgozta a liszt színének vizsgálata alapján a lisztvizsgálat egyszerű módszerét, amely róla elnevezve "pekározás" néven nemzetközileg is elterjedt. 1921-től az MTA tagja.
- 131 éve, 1883. dec. 8-án született Balogh Artur gépészmérnök (Budapest, 1883).

dec. 8. - Budapest, 1973. ápr. 28.) Oklevelét a budapesti műegyetemen szerezte. Utána 1906-1909 között a Schlick-gyár tervező mérnöke. Innen a Fegyver- és Gépgyárba került, ahol Dieselmotorok szerkesztésével foglalkozott. 1919-ben a gyár termelési biztosává választották, emiatt 1920-ban állását veszítette. Ezt követően a Népszava ismeretterjesztő vállalkozásaiban vett részt. Jelentős tudománytörténeti kutató munkája. Gépészeti kérdésekkel mindvégig foglalkozott, a fogaskerék-bolygóművek kinematikai vizsgálatának új módját vezette be; a belsőégésű motorok torziós önlengésszámainak kiszámítására és az eredmények ellenőrzésére új eljárásokat dolgozott ki.

- **34 éve 1980. december 8-án**, New Yorkban lelőtték **John Lenont**, a **Beatles-együttes** volt tagját, aki dalszerző, könyvíró, filmszínész és lemezproducer is volt.



[John Lennon](#) szobra

- **182 éve, 1832-ben született Bjørnstjerne Bjørnson norvég író**, költő, újságíró, az **1903-as irodalmi Nobel-díj** kitüntetettje, **Norvégia** függetlenségének harcosa, a **norvég nemzeti himnusz** *Ja, vi elsker dette landet* kezdetű szövegének költője († **1910**).



[Bjørnstjerne Bjørnson](#)

- **137 éve, 1877-ben született Fenyő Miksa**, a **Nyugat** alapító főszerkesztője, a **Gyáriparosok Országos Szövetsége** elnöke († **1972**).
- **27 éve, 1987-ben** az akkori két szuperhatalom vezetőjének **washingtoni** csúcs-találkozásán **Mihail Gorbacsov** és **Ronald**

Reagan alírták az **INF-szerződést** (angolul **Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty**), a közepes hatótávolságú nukleáris erők leszerelési szerződését.



[Gorbacsov](#) és [Reagan](#) aláírja az **INF-szerződést**

December 9. Ünnepek és Évfordulók:

- **korruptióellenes világnap** (az ENSZ Korruptió Elleni Egyezményének 2005. decemberi hatályba lépése emlékére)
- **575 éve, 1437-ben hunyt el Luxemburgi Zsigmond magyar király, cseh király, német-római császár** (* **1368**).



[Zsigmond király](#)

- **270 éve, 1742-ben született Carl Wilhelm Scheele** svéd vegyész, a **Scheele-zöld** névadója († **1768**).
- **170 éve, 1842-ben született Pjotr Alekszejevics Kropotkin** orosz herceg, földrajztudós, a darwini evolúciós elmélet híve († **1921**).



[Pjotr Kropotkin](#)

- **165 éve, 1847-ben született Liphay Sándor** magyar vasútépítő mérnök, az MTA tagja († **1905**).
- **147 éve, 1866-ban megalapították az Országos Erdészeti Egyesületet** Pesten, az **Országos Magyar Gazdasági Egyesület** Üllői úti székházában (Üllői út Köztelek utca sarok)
- **75 éve, 1937-ben hunyt el Gustaf Dalén Nobel-díjas** svéd mérnök, feltaláló (* **1869**).



Gustaf Dalén

Dalén, Nils Gustaf (Stenstorp, Svédország, 1869. nov. 30. - Stockholm, 1937. dec. 9.) Svéd mérnök, feltaláló, Nobel-díjas. 1892-ben a göteborgi Chalmers Műszaki Főiskolán, a diploma megszerzését követően még egy évet a zürichi Szövetségi Főiskolán tanult. Göteborgban kezdte mérnöki munkáját, első találmánya a forró levegővel működő turbina volt. Szerkesztett pasztörizáló berendezést és fejőgépet, valamint egy gőzturbinához csatolható, egypólusú generátort. Kísérleteinek nagy részét a stockholmi Laval Társaság gőzturbinaműhelyében folytatta. 1900 és 1905 között a Dalén és Celsing cég keretein belül működött. 1901-ben lépett a Carbure et l'Acétylen Rt-be, 1906-ban főmérnökké, három évvel később ügyvezető igazgatóvá, nevezték ki. 1912-ben egy rosszul sikerült robbantási bemutatón elvesztette a szeme világát, s negyedszázadon át vakon dolgozott. Legsikeresebb találmánya az acetilénlámpák automatikus működését szabályozó szeleprendszer, a Solventil. Megoldotta az acetilén robbanásveszély nélkül való feloldását, s ezzel megteremtette a disszugázipar alapjait. A világítótoronyok és világítóbóják gáztartályainál használható automatikus szabályozók feltalálásáért 1912-ben fizikai Nobel-díjat kapott.

- 65 éve, 1947-ben született Pósa Lajos magyar matematikus.
- 15 éve, 1997-ben hunyt el Karl August Folkers amerikai biokémikus, biológus, a Q10 coenzim kutatója, a B12 vitamin izolátora (* 1906).

december 10. Ünnepek és Évfordulók:

- Az emberi jogok világnapja (Az emberi jogok egyetemes nyilatkozata elfogadásának napja)
- Miltiadész pápa emléknapja
- Alkotmány napja Thaiföldön
- lfred Nobel, A Nobel-díj alapítója, 1896-os halálának és díjalapító testamentuma életbe lépésének

emléknapja Svédországban és Norvégiában.



Alfred Nobel

- 118 évvel ezelőtt **1896. december 10-én** hunyt el **Alfred Bernhard Nobel** (Stockholm, 1833. október 21. – Sanremo, 1896. december 10.) svéd kémikus, feltaláló, a róla elnevezett díj megalapítója. Aki 1833. október 21-én született Stockholmban. A család eredetileg Angliából származott; nevük Nobilius volt. A 18. század elején költöztek Svédországba. Alfred Nobel apja, Emmanuel Nobel építész volt, s számos építészeti remekművel gazdagította Svédországot és Norvégiát.

Életről és munkásságáról, rövid összefoglalót az alábbiakban készítettünk:

Kémikusként Alfred Nobel figyelme a robbanóanyagok felé fordult. Munkájához Svédországban nem kapott elegendő támogatást, ezért Szentpétervárra utazott, ahol részletei nem ismertek, de jelentős segítséghez jutott. Rövidesen Oroszország legismertebb mérnöke lett, ahol gépgyárat és kohót alapított. Akkorra már felnőtt fiaival egyre behatóbban foglalkozott a robbanóanyagok kutatásával és új torpedók konstruálásával. Később hazatért Svédországba. Kísérleteik a nitroglicerint alkalmazására irányultak. Sorra alakulnak a gyárak az új robbanóanyag előállítására. A gyárak közül azonban több felrobbant és a sok tragikus eset miatt a nitroglicerint rettegett szerré vált.

Dinamit feltalálása

Nobel 1866-ban a németországi Hamburg melletti Krümmelben találta fel, és 1867-ben szabadalmaztatta.

Nobel már 1847 óta kísérletezett nitroglicerinnel. 1864-ben szabadalmaztatta eljárását a nitroglicerint gyártására. Az eljárás lánye, hogy 10% nitroglicerint adott a lőporhoz, ezzel közel megkétszerezte annak hatásfokát. Megkezdődött a gyártás a németországi Heleneborgban. Az oldat a legkisebb ütésre is robbant, ezért több súlyos

baleset is történt. [1864](#)-ben a heleneborgi gyár laboratóriuma felrobbant. Öten meghaltak, köztük a legifjabb Nobel, a 21 éves Emil és Alfred régi barátja, Hertzmann, a gyár mérnöke.

A véletlenül kiömlött nitroglicerint az ott lévő kovaföld fölitta. Nobel rájött, hogy az így képződött anyag jól kezelhető, ütésre nem érzékeny, tehát biztonságosan szállítható, de gyutaccsal ugyanúgy robban, mint a nitroglicerin. Kísérletezni kezdett, és arra a megállapításra jutott, hogy 75% nitroglicerin, 0,5% szóda és 24,5% kovaföld keveréke kellően stabil, hogy az előállítás közbeni spontán robbanásokat elkerülje.

Tömeges méretű gyártásra csak az Alfred Nobel által [1866](#)-ban kifejlesztett [dinamit](#) vált alkalmassá, amely már biztonságosan volt szállítható.

A dinamitot széleskörűen alkalmazzák az ipari robbantásokra, de katonai célokra csak elenyésző mértékben. Találmányát kifejezetten békés célokra akarta felhasználni, amely nélkül a bányák korszerű munkája, a vasút- és alagútépítés szinte elképzelhetetlen.

Tudását a [bakui](#) olajmezők feltárása során hasznosította, ezzel tett szert óriási vagyónára.

Nobel-díj alapítása

Habár a díj alapítás indítékainak egy bizarr incidens valószínűleg nagyban hozzájárulhatott a díj megalapításához. 1888-ban Alfréd Nobel a franciaországi [Cannes](#)-ban tartózkodott, amikor testvére, Ludvig meghalt. A La Figaro tévedésből azt hitte, hogy Alfréd halt meg így leköszölte halálhírét. A kellemetlen incidenst csak tetézte a nekrológ korántsem hízelgő szövege, amelyben azt írta: "Le marchand de la mort est mort" ("A halál kereskedője meghalt.") Minden bizonnyal komoly motiváció volt, hogy ennek ellenkezőjét bizonyítsa. Nobel 1895. november 27-én kelt végrendeletében rendelkezett úgy, hogy vagyonának kamataiból évről évre díjban és pénzjutalomban részesedjenek a fizika, kémia, fiziológia és orvostudomány, továbbá az irodalom legjobbjai és az a személy, aki a békéért tett erőfeszítéseket.

Halála

1896. december 10-én, egy hideg téli éjszakán szívroham éri Nobelt, aki néhány óra múlva meghal sanremói lakásában. Végakarata szerint holttestét hazaszállítják Svédországba. Halálakor kilencven gyárral és 350 szabadalommal rendelkezett, vagyona – akkori értéken – meghaladta a kilencmillió dollárt.

- **113 éve, [1901-ben](#) [adták át először](#) az [1896](#)-ban e napon elhunyt [Alfred Nobel](#) végrendelete alapján megalapított [Nobel-díjakat](#), köztük elsőnek a [fizikai Nobel-díjat](#) [Wilhelm Röntgen](#) részére.**
- **109 éve [1905-ben](#) az akkor még öt féle (fizikai, kémiai, orvosi, irodalmi és békedíj) Nobel-díj közül a [fizikai Nobel-díjjal](#) [tüntették ki: Lénárd Fülöp](#) –öt,**
- **98 éve, [1916-ban](#) vette át [Bárány Róbert](#) az [1914](#)-ben neki ítelt [orvosi Nobel-díjat](#).**
- **88 éve, [1926-ban](#) [Zsigmondy Richárd](#) [átvette](#) a neki ítelt [1925](#)-ös [kémiai Nobel-díjat](#).**
- **77 éve, [1937-ben](#) vette át – elsőként [Magyarországról](#) utazva [Stockholmba](#) és kitüntetését hazahozva - [Szent-Györgyi Albert](#) az [élettani](#) vagy [orvosi Nobel-díjat](#) "*a biológiai égfolyamatok terén tett felfedezéseiért, különösen a C-vitamin és a fumársav-katalízis vonatkozásában*"; ő az első és máig egyetlen Nobel-díjas a magyar rektorok, és az [MTA](#) legfelső vezetési szintjéig emelkedettek között.**



[Szent-Györgyi Albert](#)

- **53 éve, [1961-ben](#) [Békésy György](#) magyar–[amerikai](#) fizikus [Stockholmban](#) [átvette az orvosi Nobel-díjat](#).**
- **43 éve [1971-ben](#) [Gábor Dénes](#) magyar–[brit](#) fizikus [Stockholmban](#) [átvette a fizikai Nobel-díjat](#).**
- **28 éve, [1986-ban](#) [Polánvi János](#) [Stockholmban](#) [átvette a Dudley R. Herschbach](#) és [Li Jüan-ce \(Yuan T. Lee\)](#)-vel (az ICSU, a Nemzetközi Tudományos Tanács jelenlegi elnökével) megosztott [kémiai Nobel-díjat](#),**
- **28 éve, [1986-ban](#) ezzel egyidejűleg [Oslóban](#) [Elie Wiesel](#) a [Nobel-békedíjat](#) vette át.**
- **17 éve, [1997-ben](#) az [Országház Kupolatermében](#) vették át a [Szent-Györgyi Albert](#) Nobel-díjjal történt kitüntetésének 60. évfordulója alkalmából alapított „[Magyarság Hírnevéért Díjat](#)” olyan kiválóságok, mint [Puskás Ferenc](#) és az**

Aranycsapat élő tagjai, Harsányi János és Oláh György Nobel-díjasok, Teller Ede, Rubik Ernő, Marton Éva és további világhírű magyarok.

- **13 éve, 2001-ben ünnepelték a Nobel-díj centenáriumát**, mely jubileumi ünnepségen Oláh György Nobel-díjas kémikus képviselte a magyar Nobel-díjasok szellemét és üzenetét.
- **15 éve, 2009-ben, irodalmi Nobel-díjas** lett, az Erdélyből a Ceausescu-éra alatt kivándorolt németek közül Herta Müller író



Herta Müller

- **12 éve, 2002-ben tüntették ki Kertész Imrét** elsőként irodalmi Nobel-díjjal és elsőként a 21. században a Budapesten született Nobel-díjasok között.



Kertész Imre

- **494 éve, 1520. december 10-én Luther Márton** nyilvánosan elégette Wittenbergben a kiközösítéséről szóló pápai bullát.
- **164 éve, 1850. december 10-én** hunyt el Bem József, lengyel katonatiszt, az 1848-49-es magyar szabadságharc legendás hős tábornoka (*1794).
- **139 éve, 1875. december 10-én** hunyt el Toldy Ferenc irodalomtörténész, kritikus, egyetemi tanár, az MTA tagja, titkára, a Kisfaludy Társaság másodelnöke (* 1805).
- **163. éve, 1851. dec. 10-én született Jónás Ödön K.** mérnök, műegyetemi tanár (Kassa, **1851. dec. 10.** - Budapest, 1933. máj. 10.) A budapesti műegyetemen 1872-ben szerezte oklevelét. 1872-től ugyanitt tanársegéd. 1873-ban a Tisza vidéki vasút

mérnöke. 1874-ben a műegyetemen helyettes tanár, közben 1877-től reáliskola segédtanára, majd 1883-tól az általános géptan és géprajz ny. r. tanára. 1905-07-ben a műegyetem rektora. Gépészeti tárgyú cikkei főként a Gazdasági Mérnökben jelentek meg. Mint több műszaki és gazdasági testület és hatóság tagja tevékenyen részt vett az iparügyek igazgatásában és mint országgyűlési képviselő 1881-től a politikai életben is.

- **Patai Imre születésének 120. évfordulója (Budapest, 1894. dec. 10. - Philadelphia, USA, 1949. jan. 19.)** Gépészmérnök, egyetemi tanár. A budapesti műegyetemet végezte, hol 1917-ben nyerte oklevelét, majd 1929-ben mérnökdoktori fokozatát. 1924-ben alapította a Vatea Rt.-t, mely az általa kidolgozott eljárással telepes rádió-vevőcsöveket gyártott. 1930-tól a Magyar Philips Vállalat műszaki igazgatója. 1938-ban rövid ideig a Philips hollandiai anyavállalatoknál működött, majd visszatért Budapestre, hol vákuumtechnikai gyárat alapított. 1946-ban Svédországba, majd 1947-ben az USA-ba költözött, hol a George Washington egyetem tanára, utóbb a Franklin Institut Bartol Laboratory tanácsadó fizikusa volt. A rádiócső-technikában több irányban végzett kutatómunkát, többek között a katód anyagának kidolgozásában. Több jelentős szabadalma volt, egyebek között kolloid grafitot állított elő

december 11: Ünnepek és Évfordulók:

- az UNICEF születésnapja
- a hegyek nemzetközi napja (International Mountain Day) - ENSZ világnap
- Szent I. Damazusz római pápa emléknapja a katolikus egyházban (a halála napján)
- nemzeti ünnep Burkina Fasóban (a köztársaság **1958-as** kikiáltásának évfordulóján)



Az MTA-palota

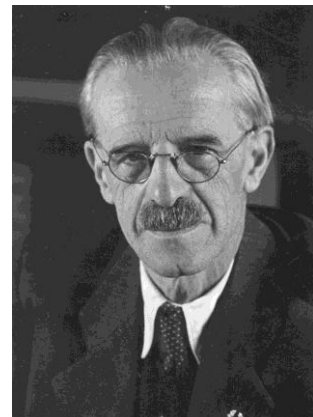
- 149 éve, **1865. december 11-én** avatták fel a **Magyar Tudományos Akadémia** új székházát a Duna-parton, a **Lánchíd** pesti hídfőjénél (ma Roosevelt tér 9.).Az 1825-ben alapított **Magyar Tudományos Akadémia** palotájának avató ünnepségét **Dessewffy Emil** elnök és **Arany János főtitkár** vezetésével tartották meg.
- **203 éve, 1811. dec. 11-én született Asbóth Sándor** mérnök, honvédtiszt (Keszthely, 1811. dec. 11.- Buenos Aires, 1868. jan. 21.) Tanulmányait Selmecebányán végezte és mérnöki szigorlatot tett Pesten. 1844-ben Temes vármegye építészeti igazgatója, 1848-ban mérnökkari tiszt. 1849-ben az áprilisi hadjáratban Klapka hadmérnöke, majd alezredesi rangban Kossuth szárnysegéde. Kossuthot követte az emigrációba, majd az USA-ban telepedett le. Mint mérnök működött, s New York városi tanácsa megbízásából városrendezési és fejlesztési terveket készített. A polgárháború után 1866. októberétől az USA argentinai és uruguayi nagykövete és meghatalmazott minisztere volt.
- **Doktorics Benő** mérnök **születésének 135. évfordulója** (Kisgeresd, 1879. dec. 11. - Martonvásár, 1958. márc. 13.) 1897-től a budapesti műegyetemen tanult, ahol 1901-ben gépészmérnöki oklevelet szerzett. 1919-től a Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárában a mozdonyépítési műhelyszolgálati ügyosztály főnöke, 1922-től a mezőgazdasági géposztály vezetője, 1928-tól gyárfőnök helyettes. Fő kutatási területe: különböző energiafajtákkal működő erőgépek tervezése és szerkesztése. 1920-ban szabadalmaztatta függőleges tengelyű szélturbináját és fűrészes gőzzel működő kondenzátoros lokomotívját, 1923-ban összenyomott levegővel működő munkaátviteli berendezését. Többfajta, évtizedekig használt gőzmozdonyt tervezett.
- **132 éve, 1882-ben született Max Born** **Nobel-díjas német fizikus** († 1970).



Max Born

Born, Max német-angol fizikus, matematikus, Nobel-díjas (Breslau, Németország, (ma: Wrocław, Lengyelország), 1882. dec. 11. - Göttingen, 1970. jan. 5.) 1905-től **Hilbert** asszisztense a göttingeni egyetemen, 1912-től itt oktató, ekkor **Kármán Tóddal** együttműködve fontos eredményeket értek el a kristályok dinamikai elméletében. 1921-től 1933-ig a göttingeni egyetemen az elméleti fizika professzora volt. 1922-ig tanársegéde volt **Bródy Imre**, akivel korábbi, Kármán Tóddal közösen végzett kutatásait folytatta. Megadta a hőmennyiség nagyon pontos definícióját, és így a termodinamika első főtételét matematikailag kielégítőbben fogalmazta meg. Bevezette a Born-közelítésnek nevezett számítási módszert az atomi részecskék szóródásával kapcsolatos problémák megoldására. Ő és **J. Robert Oppenheimer** dolgozták ki a molekulák elektronszerkezetével foglalkozó kvantumkémiai számítások egyszerűsítését is (Born-Oppenheimer közelítés, BO). 1925-ben a **Heisenberg** által írt kvantumelméleti alapvető cikk publikálása után ezt Heisenberggel és **Pascual Jordannal** együtt továbbfejlesztették, kidolgozták a mátrixmechanikát. 1933-ban származása miatt megfosztották professzori állásától, Angliába távozott, ahol először a Cambridge-i egyetemen tanított, majd 1936-tól 1953-ig az edinburghi egyetem professzora volt. 1954-ben fizikai Nobel-díjat kapott a szubatomi részecskék viselkedésének statisztikai leírásáért, **Walther Bothe-vel** megosztva.

- **129 éve, 1885. december 11-én** született **Pattantyús-Ábrahám Géza** gépészmérnök, egyetemi tanár, akadémikus, nemzetközileg elismert tudós, a gépészet egyik kiemelkedő személyisége († 1956).



Dr. Pattantyús-Ábrahám Géza

Pattantyús-Ábrahám Géza gépészmérnök, egyetemi tanár (Selmecbánya, 1885. dec. 11. - Budapest, 1956. szept. 29.) Tanulmányait a budapesti műegyetemen 1907-ben végezte. 1912-ben műszaki doktori oklevelet, majd 1921-ben magántanári képesítést nyert. 1907-től a műegyetem tanársegédje, 1912-től adjunktusa, 1918-tól a Gépelemek és az Emelőgépek c. tárgyak meghívott előadója; 1926-tól rk., majd 1930-1956-ig ny. r. tanár a Hidrogepek és Szállítóberendezések tanszékén, 1930-tól - **Bánki Donát** utódként - a tanszék vezetője. Egyetemi működése mellett 1909-1930 között magánmérnöki tevékenységet is folytatott. Több kisváros villamosítását tervezte és vezette, foglalkozott a hajdúszoboszlói földgáz hasznosításával. Számos felvonó berendezést tervezett, részt vett a Ganz- és a MÁVAG számára szivattyúk és egyéb vízgépek kialakításában, valamint az 1930-1940-es években különböző szivattyútelepek építésében. Fél évszázados oktatói és szakirodalmi tevékenységével kimagasló szerepet játszott a hazai műszaki kultúra terjesztésében és fejlesztésében. Előadásainak anyagát számos jegyzetben és tankönyvben adta közre. Szerkesztette a Gépészeti Zsebkönyvet, melyet a Mérnök Egylet aranyéremmel jutalmazott 1937-ben. Szerkesztette a Technika és a Magyar Technika c. folyóiratokat 1928-1954 között. 1957-ben a Gépipari Tudományos Egyesület Pattantyús-Ábrahám Géza-emlékérmét alapított. 1945-től az MTA tagja, 1952-ben Kossuth-díjat kapott.

- **114 éve, 1900. december 12-én** született **Telkes Mária** fizika professzor, feltaláló, az első **Nap-ház (napenergiával)** fűtött ház megalkotója († 1995).
- **99 éve, 1915. december 10-én** elkészült a **Galamb József** tervezte tízmilliomodik **Ford T-modell** autó.



- **68 éve, 1946-ban** alapította meg határozatával az **ENSZ** közgyűlése az **UNICEF-et**, az *United Nations International Children's Emergency Fundot*, magyarul az *Egyesült Nemzetek Nemzetközi Gyermek Gyorssegélyalapját*, majd **1953-ban** az eredeti betűszó megtartásával *United Nations Children's Fundra*, az *Egyesült Nemzetek Gyermekalapjára* rövidítették a nevet; az UNICEF tevékenységé **1965-ben Nobel-békedíjjal** ismerték el.
- **42 éve, 1972-ben** az **Apollo-program** során **Eugene Cernan** és **Harrison Hagan Schmitt** amerikai asztronauták személyében **utoljára lépett ember a Holdra**.



Apollo-17

- **34 éve, 1980. dec.11-én** hunyt el **Bélteky Lajos** gépészmérnök (Mándok, 1901. ápr. 24. - Budapest, 1980. dec. 11.) Egyetemi tanulmányait a budapesti műegyetemen végezte, ahol 1926-ban gépészmérnöki oklevelet szerzett. 1926-1929-ben az Elektromos Szerelési Vállalatnál építésvezető mérnök, 1929-1931-ben a bábolnai és kisbéri ménésbirtokok villamosítási munkálatainak vezetője, 1931-1936-ban a Kereskedelmi Minisztérium gépészmérnöke. 1936-1946-ban az Iparügyi Minisztérium gépészeti főosztályának főmérnöke. 1949-1952-ben az Országos Vízgazdálkodási Hivatal mélyfűró csoportjának vezetője. 1953-1964 között az Országos Földtani Igazgatóság csoportvezetője, 1964-től nyugalomba vonulásáig, 1975-ig a Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet osztályvezetője. Fő kutatási területei a törpevízműves vízellátás és a gyakorlati geotermikus kutatás. Az államosított vízkútfűró-ipar egyik megteremtője és irányítója volt. Nagy érdemei voltak a korszerű hévízkutatás feltételeinek megteremtésében.
- **17 éve, 1997-ben** írták alá a **Kiotói jegyzőkönyvet** a 3. **ENSZ éghajlat-változási keretegyezmény** konferencián a globális üvegházhatású gázok kibocsátásának **2012. december 31-ig** megalkotandó szabályozásáról.

december 12: Évfordulók

- az alkotmány napja [Oroszországban](#) (az alaptörvény **1993**-as életbe lépésének évfordulóján)
 - [Kenya](#): a függetlenség napja
 - A [Guadalupei Szűzanya](#) ünnepe a katolikus egyházban
 - [Chantal Szent Johanna Franciska](#), a [vizitációs apácarend](#) alapítójának emléknapja a katolikus egyházban
- **131 éve, 1883. dec. 12-én született Zsélyi Aladár (Koch Aladár)** gépészmérnök, repülőgéptervező. (Bussa [Csalár] (ma Szlovákia), **1883. dec. 12.** - Budapest, 1914. júl. 1.). 1901-ben beiratkozott a műegyetem gépészmérnöki szakára. Már egyetemi éve alatt foglalkoztatta a repülés, főként annak műszaki kérdései. Blériot 1909-es budapesti bemutatója akkora hatással volt rá, hogy hamarosan saját repülőgép tervezésébe kezdett. Gépénél több, korát megelőző konstrukciós megoldást alkalmazott. Ő alkalmazott először olyan kormány szerkezetet, amellyel a repülőgép valamennyi irányban irányítható volt. Nevéhez fűződik a rugózó futómű, valamint a kerekek közé szerelt biztonsági csúszótalpat is. Magyarországon elsőként kezdett el foglalkozni a gázturbinákkal. Jelentős tudományos és publikációs tevékenységet fejtett ki, ő volt a magyar repülési szakirodalom megalapítója. Repülőgépeinek építését mérnöki számítások alapján végezte. 1914-ben kipróbált gépével 170 km/óra csúcssebességet ért el a korabeli gépek 90-100 km/óra teljesítményével szemben. Emlékét a Budapest XVI. kerületében, a mátyásföldi repülőtér közelében lévő, róla elnevezett Zsélyi Aladár utca, valamint a XVII. kerületben, a Ferihegyi repülőtér közelében található Koch Aladár utca is őrzi.



Zsélyi Aladár

- **113 éve, 1901-ben Guglielmo Marconi olasz fizikus először létesített sikeres rádiókapcsolatot Európa és Amerika között.**

- **Rapcsák András** matematikus, egyetemi tanár **születésének 100. évfordulója**. (Hódmezővásárhely, 1914. dec. 12. - Debrecen, 1993. okt. 16.) A szegedi egyetemen szerzett 1942-ben matematika-fizika szakos tanári oklevelet, majd 1947-ben a debreceni egyetemen doktorált. 1942-ben Rozsnyón polgári iskolában tanított, 1942-48 között a debreceni református gimnázium tanára volt. 1949-51-ben az egri pedagógiai főiskola matematikai tanszékének vezetője. 1945-től kezdve már a debreceni egyetemen is tanított, 1951-60 között a debreceni egyetem geometriai tanszékén docens, 1960-85-ig egyetemi tanár, 1958-73-ban a geometria tanszék vezetője. Két ízben volt az egyetem rektorhelyettese, 1966-73-ban rektora. Az MTA levelező tagja lett 1967-ben, rendes tagja 1982-ben. A kijevei egyetem és a debreceni egyetem tiszteletbeli doktorává választotta. Több tankönyvet is írt. Legfontosabb eredményeit a modern differenciál-geometria területén érte el.
- **35 éve, 1977-ben hunyt el Erdélyi Artúr magyar születésű angol matematikus** (* 1908).
- **21 éve, 1993-ban ezen a napon december 12-én hunyt el Antall József** politikus, Magyarország [rendszerátalakítás](#) utáni első miniszterelnöke.

december 13: Évfordulók

- A [köztársaság](#) napja [Máltán](#) (**1974** óta), az alkotmány napja
 - [Svédország](#): Luca napja
 - [Malawi](#): a fáültetés napja
 - [Szent Lúcia \(szicíliai vértanú\)](#) emléknapja
- **537 éve, 1477-ben Korneuburgban Hunyadi Mátyás** letette a koronázási esküt, mint [Csehország királya](#).



[Mátyás király](#)

- **457 éve**, **1557**-ben hunyt el **Niccolò Tartaglia** **itáliai matematikus**, erődítményeket tervező **hadmérnök** (* **1499**).



Niccolò Tartaglia

- **437 éve**, **1577**-ben indult **Plymouthból** Sir **Francis Drake** angol hajóskapitány 5 hajóval, hogy megkerülje a **Földet**.
- **217 éve**, **1797**-ben született **Heinrich Heine** **német költő, író** († **1856**).



Heinrich Heine

- **197 éve**, **1817**-ben hunyt el **Kitaibel Pál** magyar **orvos**, **botanikus**, **kémikus** (* **1757**).
- **120 éve**, **1894. december 13-án hunyt el Xántus János (John Xantus de Vesey)** (Csokonya, 1825. okt. 5. - Budapest, 1894. dec. 13.) **magyar író**, természetkutató, **néprajztudós** (* **1825**).



Xántus János

Természettudós, néprajztudós, utazó. Jogi tanulmányait követően 1847-ben ügyvédi vizsgát tett. 1848-ban előbb nemzetőr, majd honvéd, 1849-ben Érsekújvárnál elfogták mint hadnagyot és Königsgrätz várába zárták. A szabadságharc bukása után osztrák ezredbe sorozták. 1850-ben Anglián át az USA-ba

szökött. Indiana állam területén topográfiai felméréseket végezve állat- és növényteni anyagot gyűjtött a Smithsonian Institution számára. 1858-1861 közt az USA tengerészeti mérnökkarának kapitányaként meteorológiai megfigyeléseket végzett a Csendes-óceánon. 1861 végén hazatért Magyarországra, de a politikai körülmények miatt 1862-ben újra visszautazott. Előbb a washingtoni tengerészeti minisztérium titkára, majd mexikói konzul lett. 1864-ben végleg hazajött. Részt vállalt a pesti állatkert létrehozásában, amelynek megnyitásától, 1866-tól igazgatója volt. 1868-ban a kormány megbízásából délkelet-ázsiai expedícióra indult. Gyűjteménye lett a Néprajzi Múzeum alapja. 1872-től az Magyar Nemzeti Múzeum Néprajzi Osztályának öre, 1873-tól igazgatója volt. 1859-től az MTA tagja.

- **194 éve**, **1820-ben, december 13-án hunyt el Gróf Széchenyi Ferenc**, a **Magyar Nemzeti Múzeum** alapítója (* **1754**).



Széchenyi Ferenc

- **119 éve**, **1895-ban, december 13-án hunyt el Jedlik Ányos** **bencés** szerzetes, tanár, természet-tudós, a **dinamó** („villanydelejes forgony”) és a **szódavíz** feltalálója (* **1800**).



Jedlik Ányos

- **111. éve, 1903. dec. 13. Kühne Ede halálának évfordulója** (Hamburg, Németország, 1839. máj. 16. - Moson, 1903. dec. 13.) Mérnök, gépgyáros.



Kühne Ede

Tanulmányait Kölnben végezte. 1860-1862 között a berlini Schwarzkopf-féle vasöntöde és gépgyár technikai irodájában dolgozott, mint műszaki rajzoló. 1862-ben érkezett hazánkba, s a mosoni Pabst és Krauss-féle mezőgazdasági gépjavitóban vállalt munkát. 1863-ban Ludwig Róberttel megvették ezt a műhelyt. Az üzem a sorvetőgépek mellett gyártotta például a javított hohenneimi ekét, a Vidats-féle ekét, a mosoni rostát, járgányokat és az amerikai répavágót is. 1869-ben ő lett az üzem egyedüli tulajdonosa. Új műhelyeket és öntödét létesített, gőzerőt alkalmazott; s egy évtized alatt üzeme országos jelentőségű mezőgazdasági gépgyárrá fejlődött. 1874-ben megszületett a merítőkorongos "Hungaria Drill" lőfogató sorvetőgép. A gyár terméke volt az arató- és fűkaszálo gép, az amerikai lógereblye, a kétlovas szállítható cséplőkészlet is.

- **151 éve, 1863. dec. 13-án született Kolbányi Géza** mérnök. Budapest, 1863. dec. 13. - Budapest, 1936. ápr. 13. Oklevelét 1922-ben szerezte. Repülőgép- és repülőgépmotor-szerkesztő, a repülés neves magyar úttörője. Jelentős újításokat vezetett be a repülőgépmotorok porlasztóin és gyújtóberendezésein. Az elkészült 60 lóerős motor minden tekintetben felvette a versenyt a hasonló külföldi konstrukciókkal.



Kolbányi Géza

- **127 éve, 1887-ben** született **Pólya György** magyar **matematikus** († 1985).
- **7 éve, 2007-ben december 13-án** írták alá a **Lisszaboni szerződés**-t (teljes nevén a „Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról”), amelynek életbe léptetése **2009. december 1-én** történt.



Ünnepélyes aláírás
a Jeromos-kolostorban

december 14. Évfordulók

- **A hűség napja**, az **1921. dec.14-i népszavazás** évfordulóján, mely eldöntötte, hogy **Sopron** és környéke **Magyarország** része marad.
- **USA: Alabama csatlakozásának napja**
- **Szent Venantius Fortunatus** (**italiai** származású **püspök**, **költő**) **emléknapja**
- **Keresztes Szent János** (spanyol kármelita pap, misztikus, egyháztanító) **emléknapja**
- **157 éve, 1857. dec. 14-én született Miklós Ödön** mérnök, politikus (Finke, 1857. dec. 14. [1856.] - Passau, Németország, 1923. máj. 29.) Tanulmányait Budapesten a műszaki egyetemen végezte, gyakorlati munkásságát a Budapest-Zimony vasútvonal építésével kezdte, majd a budapesti gabonaelevátor építésének vezetője lett (1880-1883). Hosszabb tanulmányutat tett az USA gabonaelevátorainak tanulmányozására. 1892-ben országgyűlési képviselő, 1893-tól földművelésügyi államtitkár, majd 1900-ban a párizsi vilákiállítás helyettes magyar kormánybiztosa.
- **114 éve, 1900. dec.14-én Max Planck** **német fizikus** a **berlini Fizikai Társaság előtt** beszámol azon felismeréséről, hogy a **hőmérsékleti sugárzás energiája** nem folytonos, hanem kis **kvantumokból** áll; ezt az eseményt tekintik **kvantummechanika születésnapjának**.

- 93 éve, [1921-ben ezen a napon kezdődött népszavazás Sopron hovatartozásáról](#). A szavazók 65%-a [Magyarországot](#) választotta, a város ezért megkapta a „*Civitas Fidelissima*” (a „*Leghűségesebb Város*”) elnevezést.
- 92 éve, [1922-ben született Nyikolaj Gennagyievics Baszov Nobel-díjas szovjet-orosz fizikus \(† 2001\)](#).



Nyikolaj Baszov

- 52 éve, [1962-ben az amerikai Mariner-2 űrszonda](#) elérte a [Vénuszt](#).
- 42 éve, [1972-ben az Apollo-program utolsó amerikai holdexpedíciója](#) keretében a december 13-i búcsúzó Holdséta után [Eugene Cernan](#) és [Harrison Schmitt](#) a [Holdkomppal](#) visszatértek az [Apollo-17 űrhajóra](#), és [Ronald Evans](#) parancsnokkal hármasan elindultak haza, a [Föld](#) felé.



Cernan a Holdon

- **2014. dec. 14** Szaharov, Andrej Dmitrijevics (Sakharov, Andrei) halálának 25. évfordulója (Moszkva, Oroszország, 1921. máj. 21. - Moszkva, 1989. dec. 14.)
Szovjet-orosz atomfizikus, Nobel-díjas
A Lomonoszov egyetem fizika szakán szerzett diplomát, a második világháború alatt egy Volga menti hadianyagraktárban dolgozott, majd 1945-ben a Lebegyev Fizikai Intézetbe került. A háború után [Igor Tamm](#) laboratóriumában kezdett dolgozni. Az 1940-es évek második felében a

hidrogénbomba előállításán dolgozott. A bomba 1953-ban készült el, Szaharovot még ebben az évben beválasztották a Tudományos Akadémiába. Már 1951-ben támogatta a politikai elnyomás áldozatait. 1968-ban a New York Timesban publikált egy esszét, melyben a fegyverek leszerelése és a Nyugattal való együttműködés mellett foglalt állást. 1970-ben lett a szerveződő emberi jogi mozgalom tagja. 1975-ben Nobel-békedíjjal tüntették ki, az indoklásban hangsúlyozták Szaharov küzdelmeit az emberi jogokért. Mivel 1979-ben helytelenítette a szovjet csapatok bevonulását Afganisztánba, 1980 elején Gorkijba száműzték. 1986-ban Gorbacsov hívására visszatért Moszkvába. Élete utolsó percéig harcolt a kommunista párt egyeduralmának megszüntetéséért és a demokratikus jogok bevezetéséért, támogatta a leszerelést, az etnikai konfliktusok békés megoldását.



Andrej Dimitrijevics Szaharov

december 15. Ünnepek és Évfordulók:

- [Bill of Rights](#) nap ([Franklin D. Roosevelt](#) elnök [1941-es](#) deklarációjától, az [Amerikai Egyesült Államokban](#))
- Az [alkotmány](#) napja [Nepálban](#)
- [Zamenhof nap](#) ([Zamenhof](#) születésnapján az [eszperantó nyelv](#) atyja tiszteletére)
- **223 éve 1791. december 15-én** lépett életbe az **Amerikai Bill of Rights**, annak a tíz [alkotmány módosításnak](#) az összessége, amelyet az [Egyesült Államok kongresszusa](#) hozott létre, kiegészítve az

1787-es [alkotmányt](#). A törvények a polgárok számára biztosítanak bizonyos jogokat, mint például: a szólás szabadsága, az önrendelkezés, a magántulajdonhoz való jog és a fegyvertartás.

Első kiegészítés: Szólás-szabadság, sajtó-szabadság és vallási szabadság

Második kiegészítés: Fegyverviselési jog

Harmadik kiegészítés: A katonaság engedély nélkül nem használhatja a privát szférát, semmilyen célra.

Negyedik kiegészítés: Indokolatlan házkutatás elleni védelem

Ötödik kiegészítés: Magántulajdonhoz való jog, önrendelkezés. A polgárt ugyanazért a bűnért nem állíthatják kétszer bíróság elé (*double jeopardy*).

Hatodik kiegészítés: A polgárok jogai a törvényszék előtt, az esküdtzékhez való jog.

Hetedik kiegészítés: A polgári pereskedéshez való jog, esküdtzékkel vagy anélkül.

Nyolcadik kiegészítés: Kegyetlen és szokatlan büntetések eltörlése (nyilvános égetés, kézlevágás stb.)

Kilencedik kiegészítés: Jogok, melyeket ez a dokumentum és az alkotmány nem tartalmaz.

Tizedik kiegészítés: Amit az alkotmány nem tilt szó szerint, az törvényes.



Az [1791. december 15-én](#) ratifikált „Bill of Rights” eredetijének képe

A dokumentumot [1789. szeptember 25-én](#) fejezték be, és [1791. december 15-ével](#) lépett hatályba.

- **212 éve, [1802-ben dec.15-én](#) született [Bolyai János](#), a „magyar Euklidész”, a leghíresebb [magyar matematikus](#) († [1860](#)).**



[Bolyai János](#)

Bolyai János hadmérnök, matematikus (Kolozsvár, 1802. dec. 15. – Marosvásárhely, 1860. jan. 27.) Az egyik legeredetibb gondolkodású magyar matematikus. 12 évesen lett a marosvásárhelyi kollégium tanulója, ahol édesapja tanított és irányította matematikai tanulmányait. 21 évesen kiváló eredménnyel végezte el a bécsi hadmérnöki akadémiát. Az általa abszolút geometriának nevezett elméletet 1832-ben publikálta apjának, [Bolyai Farkasnak](#) „Tentamen”. c műve függelékeként, ezért csak Appendixként emlegetik a matematikai szakirodalomban. Hasonló elméletet dolgozott ki tőle függetlenül [Lobacsevszkij](#), a nála tíz évvel idősebb orosz tudós is, aki a kazányi egyetem tanára, majd rektora volt. A tudománytörténészek ma Bolyai-Lobacsevszkij geometriának nevezik az általuk külön-külön felépített nemeuklideszi, u.n. hiperbolikus geometriát. Bolyai Jánosról nem maradt fenn hiteles portré. (Dr. Radnai Gyula)

- **202 éve, [1812-ben](#) született [Perczel Miklós](#) politikus, [Perczel Mór](#) (1811-1899) honvédtábornok öccse, az [1848-49 évi szabadságharcban](#) honvédezredes, az [1861-1865-ös amerikai polgárháborúban](#) az északi hadsereg ezredese, majd hazatérve [1868-tól 1887-ig Pécs](#) és [Baranya megye](#) főispánja, [1887-től 1892-ig Pécs város országgyűlési képviselője](#) († [1904](#)).**



[Perczel Miklós](#)

- 182. éve, **1832-ben** született **Alexandre Gustave Eiffel** francia mérnök, a **párizsi Eiffel-torony** tervezője († 1923)



[Gustave Eiffel](#)

- 162. éve, **1852-ben** született **Henri Becquerel** francia fizikus († 1908), az 1903. évi **fizikai Nobel-díj** kitüntetettje, aki ezt a megtiszteltetést tudóstársaival megosztva kapta: **Marie Curie** és férje, **Pierre Curie**



[Henri Becquerel](#)

- 147. éve, **1867-ben hunyt el Ganz Ábrahám** (Unter-Embrach, Svájc, 1814. november 6. – Pest, 1867. december 15. - 53 évesen-) magyar vasöntőmester, gyáros, a magyar **nehézipar** egyik megteremtője



[Ganz Ábrahám](#)

Ganz Ábrahám az ács és öntőmesterséget kitanulva tapasztalat gyűjtő vándorútja során számos svájci, német, francia, osztrák és olasz öntödékben dolgozott, majd 1841-ben Pestre érkezett, ahol később a József Hengermalom Társulat Öntödéjének vezetését bízták rá. 1844-ben már önálló öntödéjében dolgozott. Kezdetben a lakosság szükségletét szolgáló termékeket állítottak elő, később kidolgozta a vasúti kocsik kerekének kéregöntési technológiáját, amely nagymértékben hozzájárult a hazai és az európai vasúti fejlesztéshez. Különböző gyártmányaival több világkiállításon nyert díjat, munkássága elismeréseként 1863-ban Pest díszpolgárává választották. Európai hírű gyárában a kiegyezés évében közel 400 dolgozót foglalkoztatott. A magyar nehézipar egyik úttörőjeként tartjuk számon, munkásságával nagymértékben hozzájárult a hazai gépgyártás fejlődéséhez, a nevét viselő különböző cégek gyártmányaikkal világhírnévre tettek szert.

december 16. Ünnepek és Évfordulók:

- **Magyar kórusok napja** (Kodály Zoltán születésnapján, **1991 óta**)
- **Függetlenség napja** Kazahsztánban (1991 óta)
- **Nemzeti sport napja** Thaiföldön
- A Magyar Honvédség **elektronikai hadviselés napja**
- **Burgundi Szent Adelheid** (Szent Etelka), **I. Ottó német-római császár** feleségének emléknapja
- **244. éve, 1770 december 16-án** született **Ludwig van Beethoven** német zeneszerző († 1827).



[Beethoven](#)

- **December 16-án, születése 132. évfordulója** alkalmából, születésnapján **Kodály Zoltánra** (Kecskemét, 1882. december 16. – Budapest, 1967. március 6.) a háromszoros **Kossuth-díjas magyar**

zeneszerzőre, zenetudósra, zeneoktatóra, népzenekutatóra, az MTA tagjára **emlékezett a világ**; a világszerte ismert Kodály-módszert ábrázoló képpel köszöntötte, ünnepelte főoldalán a Google kereső



Kodály Zoltán

- **57 éve, 1957 december 16-án hunyt el Zamaróczy Jenő** gépészmérnök (Trencsén, 1891. szept. 7. - Budapest, **1957. dec. 16.**) Oklevelét 1913-ban szerezte a Műegyetemen. Az 1930-as évek elején Magyarországon elsőként megvalósította az elemi műveletekre beosztott és kizárólag műveleti utasítások alapján vezetett és szervezett alkatrészgyártást, mely az illesztésmentes szerelést lehetővé tette. A 2. világháború után a Danuviát rövid idő alatt az országos gépi szerszámellátás központjává fejlesztette. 1954-től a Diósi Gördülőcsapágygyárban működött élete végéig.

december 17. Ünnepek és Évfordulók:

- Bhután nemzeti ünnepe
- Saturnalia, azaz Saturnus isten ünnepe az ókori Rómában
- Szent Olümpiász (368–408) bizánci nemesasszony, Aranyszájú Szent János püspök barátjának emléknapja
- Dániel próféta napja
- **214 éve, 1800. december 17-én született Czuczor Gergely** költő és nyelvész, bencés tanár, akadémikus.
- **119 éve, 1895 dec. 17-én hunyt el Irinyi János** magyar vegyész, feltaláló, a zajtalan és robbanásmentes gyufa és a szántóvetőgép feltalálója (* 1817).



Irinyi János

(Nagyléta, 1817. máj. 17. - Vértes, 1895. dec. 17.) A bécsi műegyetemen kémiai tanulmányokat folytatott, majd a hohenheimi gazdasági főiskolát végezte el. 1836-ban bécsi tanárának, Meissnernek egy sikertelen kísérlete nyomán jutott arra az ötletre, hogy a káliumklorátot ólomperoxiddal helyettesítse a foszforos gyufa fejében, s evvel feltalálta a zajtalanul gyúló gyufát. E találmányát Rómer István 60 forintért vásárolta meg. Egyik első terjesztője volt Magyarországon a korszerű kémianak. Része volt a reformkor iparfejlesztési mozgalmában. 1840-ben Pesten gyújtógyárat alapított, mely 1848-ig működött. 1848-ban Kossuth Lajos az állami gyárak főfelügyelőjévé nevezte ki, majd 1849-ben a nagyváradi lőporgyárnál és ágyúöntésnél alkalmazta. A szabadságharc bukása után bujdosott. A mezőgazdasági gép- és vegytan területén is említésre méltó tevékenységet fejtett ki, először alkalmazta a vetést, szántást és boronálást együttesen végző gépszerelvényt, és eredményesen kísérletezett talajjavítási módszerekkel.

- **82 éve, 1932. dec. 17-én hunyt el Stark Lipót** gépészmérnök (Trencsén, 1866. máj. 4. - Budapest, 1932. dec. 17.) Tanulmányait a budapesti műegyetemen végezte 1887-ben. 1891-1893-ig a Ganz-gyár D-amerikai erőmű-építkezéseinek vezetője. 1896-1910-ig a gyár főmérnöke volt. 1911-ben a konstantinápolyi elektromos művek vezérigazgatója, 1911-1919-ig Budapest Székesfőváros Elektromos Műveinek vezérigazgatója. A vezetékszámítás egyik úttörője. Széles körű irodalmi tevékenységet folytatott.
- **94 éve, 1920-ban, december 17-én született Kenneth E. Iverson** kanadai számítástechnikai tudós, 1962-ben az APL magas szintű interaktív programnyelv megalkotója, a Turing-díj 1979. évi kitüntetettje († 2004).

- 79 éve, **1935-ben (napra pontosan 32 évvel a Wright fivérek első motoros repülését követően)** hajtotta végre első repülését a **Douglas DC-3**, a **Douglas Aircraft Company** által kifejlesztett kétmotoros, alsószárnyas, teljesen fémépítésű **utas- és teherszállító repülőgép**, melynek hatalmas előrelépést jelentő **sárkányszerkezetét Kármán Tódor magyar származású tudós alkotta meg.**
- 9 éve, **2005-ben hunyt el Rózsa György** diplomata, közgazdász, könyvtáros, **az ENSZ genfi könyvtára, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára főigazgatója.** Az ő vezetésével épült meg utóbbi, az MTA Könyvtára **1988. november 3-án** felavatott modern otthona (* **1922**).



Rózsa György

december 18. Ünnepek és Évfordulók:

- **Kisebbségek** napja **Magyarországon**
- **Emigránsok** nemzetközi napja
- **Niger:** a köztársaság napja
- **USA:** **New Jersey** csatlakozásának napja
- **137 éve, 1877. dec.18-án született Fejes Jenő** gépészmérnök, feltaláló. (Budapest, 1877. dec. 18. - Budapest, 1952. jan. 29.) 1896-ban felső ipariskolát végzett, 1897-től a Fegyver- és Gépgyárban dolgozott, 1902-től 1909-ig Le Havre-ban, a Westinghouse Gyár tervezőmérnöke, 1909-től a cég aradi fiókvállalatának műhelyfőnöke. 1912-1917-ig a Magyar Általános Gépgyár (MÁG) autógyárának műszaki vezetője, majd 1917-től a Ganz-Fiat Repülőgép-motorgyár igazgatója, a hazai autó- és repülőgépgyártás egyik megszervezője. 1923-tól a Fejes Lemezmotor- és Gépgyár Rt. vezetője. Nevéhez több találmány fűződik, a leghíresebb a közismert **Fejes-féle lemezmotor.** A Fejes-féle elgondoláson alapuló gépkocsigyártás ma a nagy autógyárakban általánosan elfogadott megoldás.

- **123 éve, 1891. dec.18-án született Szabady Jenő** gépészmérnök (Somogyszentpál, 1891. dec. 18. - Budapest, 1972. ápr. 23.) 1919-ben a budapesti műegyetemen végezte tanulmányait. A Ganz Villamossági Gyár alkalmazottja 1920-tól. 1921-ben bevezette a préselt szigetelő alkatrészek gyártását. 1928-ban gyáregységvezető főmérnök, 1933-ban műhelyfőnök lett. 1935-1942-ig igazgató helyettes. 1944-ben fellépett a gyár kitelepítése ellen. 1945 után a Ganz Készülékgyárnak is műszaki vezetője. 1955-1959-ig a Nagyfeszültségű Kapcsológyárat vezette, és a Ganz Villamossági Gyárnak előbb főmérnöke, majd műszaki igazgatója volt. Jelentős része volt a hazai szigetelőanyag-szabványok kialakításában.

- **48 éve, 1966. dec. 18-án hunyt el Thamm István** gépészmérnök (Győr, 1894. febr. 13. - Budapest, 1966. dec. 18.) Oklevelét a budapesti műegyetemen nyerte. 1940-46-ban a Magyar Folyam- és Tengerhajózási RT. műszaki igazgatója. E minőségben bevezette a folyami uszályhajók sorozatgyártását és szorgalmazta a dunai hajózásnak gőzüzemről diesel-üzemre való áttérését. 1947-től előbb az Állami Műszaki Főiskolán, majd a budapesti Műszaki Egyetem esti tagozatán adott elő. Úttörő munkát végzett a nagy teljesítményű motorkenőolajok kifejlesztésében. Hazánkban elsők között végzett épületeken rezgéstechikai méréseket.

- **104 éve, 1910-ben, december 18-án született Varga László** magyar politikus, ügyvéd, író, **1948-tól emigráns, 1956-tól** a Szabad Magyar Jogászok Világszövetségének és **1985-től** az Európai Rab Nemzetek Szövetségének elnöke, majd újra itthon a **KDNP** elnöke volt és az **Országgyűlés** korelnöke. († **2003**).



Varga László

december 19. Ünnepek és Évfordulók:

- **Boldog V. Orbán** (1310 k.-1370) avignoni pápa emléknapja
- 212 éve **1802-ben, december 19-én született Vidats István** az első magyar mezőgazdasági gépgyár alapítója († 1883).



Vidats István

- 116 éve, **1898. dec. 19-én született Szalay József** gépészmérnök (Orosháza, 1898. dec. 19. - Budapest, 1988. ápr. 4.) Tanulmányait a budapesti műegyetemen végezte, ahol 1922-ben gépészmérnöki oklevelet szerzett. 1923-ban a karlsruhei műegyetem vendéghallgatója. 1923-26-ban Ad. Laudin karlsruhei mérnöki irodájában tervezőmérnök, 1926-29-ben az ausztriai Riemenfabrik Prinzersdorfnál üzemvezető. 1933-1948 között a Központi Gáz és Villámossági Rt.-nél üzemmérnök, majd a szegedi villamosmű és gázgyár üzemigazgatója. 1960-tól a Műszeripari Kutató Intézet tudományos főmunkatársa. 1949-1960 között a budapesti műegyetem meghívott előadója. Főként az erőművek automatizálásának kérdéseivel foglalkozott.
- **46 éve, 1968. dec. 20-án hunyt el Sávoly Pál** (Budapest, 1893. jan. 30. - Budapest, 1968. dec. 20.) mérnök, statikus. A vezetésével épült hidak közül említendők a Naft-folyó kábelhídja, az India részére tervezett híd, 52 szíami híd és a tiencsini Hao-Ho folyamot áthidaló nyitható híd. Ugyanakkor több nemzetközi hídpályázaton szerepelt sikerrel (Casablanca, Mechra, Abbei stb.) Részt vett az óbudai Duna-híd (Árpád-híd) tervezésében. Ő tervezte a Boráros téri híd (Petőfi-híd) hidfőit, alul- és felüljáróit, továbbá az angyalföldi szennyvízáttemelőt. A II. világháború után közreműködött számos híd újjáépítésében. A Ferenc József-híd (Szabadság-híd), a szobi Ipoly-híd, majd a Lánchíd helyreállítási munkáinak volt a tervezője. Tervezte az 1958-ban átadott heluani (Egyiptom) 800 m hosszú közúti és vasúti Nílus-hidat.

Legjelentősebb alkotása, a budapesti Erzsébet- híd újjáépítése, megszerkesztése.



Sávoly Pál

- **40 éve, 1974. dec. 19-én hunyt el Sályi István (Springer)** gépészmérnök, egyetemi tanár (Budapest, 1901. okt. 8. - Miskolc, 1974. dec. 19.) Mérnöki oklevelét a budapesti műegyetemen szerezte 1923-ban. 1924-1928 között a Ganz Vagon- és Gépgyár műhelymérnöke, majd a budapesti műegyetem tanársegédje 1928-1937-ig. 1937-1949-ig a Szabadalmi Bíróság bírója, emellett 1945-1949-ben az Iparügyi Minisztérium munkatársa volt. 1948-1950-ben a budapesti Állami Műszaki Főiskolán tanított. 1949-1971-ig a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem (MNME) mechanikai tanszékének vezetője, 1950-1961 között az egyetem rektora. Tudományos kutatásaiban főként a mechanika és szilárdságtan általános elveit, rendszerét tanulmányozta, vizsgálta a folytatólagos tartók elméletét, a plaszticitás-elméletet és a korszerű gépméretezés alapjait. Eljárást dolgozott ki a csillapított rendszerek gerjesztett lengéseinek elemzésére. Tankönyveket írt. Tevékenyen részt vett a közéletben.
- **42 éve, 1972-ben az Apollo-17 űrhajó** befejezve küldetését **viSSzatért a Földre.**
- **14 éve, 2000-ben, december 19-én hunyt el Gvörffy György történész, István király** életének és művének, a magyar történelmi múlt hivatott és kiemelkedő kutatója, az MTA tagja († 1917).

december 20. Ünnepek és Évfordulók:

- Panama: a gyász napja
- USA: Louisiana csatlakozásának napja
- Alexandriai Szent Teofil (III. sz.) római katona, keresztény vértanú emléknapja
- **91 évvel ezelőtt, 1923. dec. 20-án született Klatsmányi Árpád** gépészmérnök, feltaláló, műegyetemi tanár

(Budapest, 1923. dec. 20. - Budapest, 2007. júl. 1.) Gépészmérnöki oklevelét 1947-ben szerezte, 1947-től a Tungsramban tervező mérnökként dolgozott. 1949-től átkerült a gyár kutató laboratóriumába. 1951-től a Műszaki Egyetemen meghívott előadó, 1952-től tanszékvezető docens. 1956 után a forradalomban való szerepe miatt az egyetemről elbocsátották. Ezen időszakban indult meg intenzíven a magyar félvezető kutatás. 1959-től az Elektronikus Mérőkészülékek Gyáranak (EMG) főkonstruktoraként Klatsmányi kezdeményezte az analóg mérés technika intenzív lecserélését a digitális technikára. Kidolgozták, és sorozatban gyártották a 60-as évek elején újdonságnak számító HUNOR elektronikus asztali számítógépcsaládot, majd az EMG 830 moduláris számítógépet, amely az első teljes mértékben hazai fejlesztésű elektronikus számítógép volt. Moduláris felépítése, sínrendszere megfelelt az akkori technikai világszínvonalnak. 1970-ben az illetékes minisztérium a számítógépgyártást az EMG-től a Videoton gyárhoz helyezte át, ekkor Klatsmányi távozott az EMG-től, sok más szakértő társával együtt. Ezután 1983-ban történt nyugdíjba vonulásáig a Kohó- és Gépipari Tudományos Tájékoztató Intézetben dolgozott, szakértőként belföldön és külföldön is megbízásokat kapott. A Műszaki Egyetemen és a Mérnök Továbbképző Intézetben sok éven át előadásokat tartott. A magyarországi elektronikus számítástechnikai fejlesztés úttörője volt.

- **38 éve, 1976. dec. 20-án hunyt el Korbuly János** gépészmérnök (Budapest, 1893. jan. 2. - Budapest, 1976. dec. 20.) A budapesti József Műegyetemen szerzett gépészmérnöki diplomát. 1919 és 1946 között a csepeli Weiss Manfréd gyár mérnöke - 1939-től műszaki igazgatója volt. Itt elsősorban a traktor- és autógyártásban ért el kimagasló eredményeket. Irányításával készült el az első hazai kétütemű motor az első Magyarországon gyártott személy- és tehergépkocsikhoz. 1933-tól az összkerék-meghajtású terepjáró gépkocsi és a V4 jelű harckocsi prototípusának tervezését irányította. 1948-tól a Hofher és Schrantz gyár főmérnökeként traktorok, dömperek tervezését vezette. 1956-tól a kispesti Vörös Csillag Traktorgyárban irányította az összkerék-meghajtású traktortípusok tervezését. Aktív pályafutásának utolsó

éveit a Ganz-MÁVAG Mozdony- és Gépgyár főmérnökeként töltötte.

- **18 éve, 1996-ban az Apple megvásárolta a Steve Jobs alapította NeXT Computert**, mellyel az Apple-höz került az UNIX-alapú OpenStep, annak vezető fejlesztője, [Avie Tevanian](#), és hazatért Steve Jobs, aki visszavéve az irányítását, a céget szárnyaló pályára emelte.



[Steve Jobs](#)

december 21. Ünnepek és Évfordulók:

- [Nepál](#): a függetlenség napja
- [USA](#): az ősök napja
- [Canisius Szent Péter \(1521–1597\)](#) holland jezsuita pap, teológus, egyháztanító emléknapja
- **24 éve, 1990-ben, december 21-én hunyt el Kelly Johnson, a Lockheed repülőgép tervezője**, aki több mint negyven repülőgép elkészítésében játszott vezető szerepet (* [1910](#)).



["Kelly"](#)

- **19 éve, 1995-ben adták át először a Magyarországért Alapítvány** kuratóriuma által alapított [Magyar Örökség díjakat](#) a Magyar Nemzeti Múzeum dísztermében; az első kitüntetettek:
 - > az [István, a király](#) című rockopera,
 - > [László Gyula, Nemeskürty István,](#)
 - > [a Valahol Európában](#) című film,
 - > [Neumann János, Papp László és](#)
 - > [Tőkés László.](#)



Neumann János

december 22. Ünnepek és Évfordulók:

- o USA: az ősök napja
 - o Vietnam: a hadsereg napja
 - o Anvák napja Indonéziában
 - o Dongzhi-fesztivál Kelet-Ázsiában
 - o Cabrini Szent Franciska (1850–1917) lombardiai származású amerikai apáca, a Jézus Szent Szívének Missziós Nővérei kongregáció alapítójának, az USA első kanonizált szentjének emléknapja.
- **106 évvel ezelőtt, 1908. dec. 22-én született Lévai András** gépészmérnök, műegyetemi tanár (Oravica, 1908. dec. 22. - Budapest, 2003. ápr. 23.)



Lévai András

Egyetemi tanulmányait a grazi és a bécsi Műegyetemen folytatta, 1931-ben szerzett gépészmérnöki oklevelet. Ipari tevékenységét üzemmérnökként és energetikusként román és magyar ipartelepeken kezdte. Megtervezte a Csepeli Erőmű rekonstrukcióját. 1950-ben megalapította az Erőmű Tervező Irodát, amelynek több mint egy évtizeden keresztül volt vezérigazgatója, majd 1962-1967 között nehézipari miniszter-helyettesként irányította a hazai erőművek tervezését, a villamosenergia-rendszer fejlesztését és nemzetközi összeköttetésének kiépítését. Irányítása alatt épült az összes szén-erőművünk. A hazai atomenergia-program elindítója volt, ő készítette elő a Paksi Atomerőmű építésére

vonatkozó magyar-szovjet államközi szerződést. Sokat foglalkozott az energetika távlati tervezésével, a kimerülő energiakészletek energiatakarékos hasznosításával, és a megújuló energiák várható szerepével. Előbb meghívott előadóként oktatott a Műegyetem Villamosmérnöki és Gépészmérnöki Karain, majd 1953-ban megalapította a Hőerőművek Tanszékét, amelyet 25 éven át vezetett. Egyetemi oktatóként kialakította a hőerőművek, az atomtechnika és a körük csoportosuló tárgyak egyetemi oktatásának programját. 1968.-72-ben a BME tudományos rektorhelyettese volt. Számos állami kitüntetésben részesült. 1962-től az MTA tagja.

december 23. Ünnepek és Évfordulók:

- **Japán**: a császár születésnapja (Tenno Tanjobi), nemzeti ünnep a japán kalendáriumban Akihito császárt és születésnapját ünneplik
 - o Oaxaca, Mexikó: a retkek ünnepe
 - o Peru: Virgen de la Puerta
 - o Svédország: a királynő születésnapja
 - o Szent Viktória (római szűz, vértanú) emléknapja
 - o Kenty Szent János (lengyel pap, a krakkói egyetem tanárának) emléknapja
- **282 éve, 1732-ben, december 23-án született sir Richard Arkwright** angol vállalkozó, a mai szárnyas orsóval működő előfonógép elődjének feltalálója és a kártológép tökéletesítője († 1792).
 - **145 éve, 1869. dec. 23-án hunyt el Schlick Ignác** vasöntő, vasgyáros (Pest, 1821. ápr. 13. - Pest, 1869. dec. 23.) Franciaország és Svájc nagy vasöntőgyáraiban tanulta meg szakmáját. Hét év után hazajött és 1847-ben vasöntődét rendezett be Budán, mely rövid ideig működött. Több évig az óbudai hajógyárban az öntöde vezetője volt, majd vejével, Langenfeld Friggyessel ismét öntődét nyitott Budán. Később átköltöztek Pestre és megalapították a Schlick-gyárat. A gyár nevezetesebb alkotásai: a Magyar Állami Operaház Színpada, a volt fővámház, az MTA, az Operaház tetőszerkezete, az Iparcsarnok vasszerkezete a Varasd melletti nagy Dráva-híd. Később külön szoboröntő műhelyt rendezett be.
 - **112 éve 1902-ben, december 23-án született Bánhidv Antal** magyar

gépészmérnök, repülőgép-tervező és pilóta († 1994).

- 42 éve, **1972-ben december 23-án hunyt el Andrej Nyikolajevics Tupoljev** orosz repülőgép-tervező (* 1888).



Andrej Tupoljev

- 35 éve, **1979. dec. 23-án hunyt el Martiny Károly** gépészmérnök (Budapest, 1891. márc. 16. - Budapest, 1979. dec. 23.) Oklevelét 1912-ben szerezte a budapesti műegyetemen. 1913-15-ben a nürnbergi MAN cégnél dolgozott. 1920-ban a salgótarjáni szénmedencében helyezkedett el, ahol csaknem 30 évet töltött gépészeti vezetői munkakörben. Irányítása alá tartozott a szénmedence bánya- és melléküzemeinek gépészete és a vízváltatói erőmű irányítása. Az új bányák építésénél a gépészeti feladatok irányítója volt. 1949-től az Iparügyi Minisztérium bányászati főosztályán a komlói bányászat problémáival foglalkozott. Az általa alkotott légszérrel a komlói nyersszénből jó koncentrátumot nyertek. A kokszolómű tervezésében és kivitelezésében végzett munkájáért Kossuth-díjjal tüntették ki. 1951-1958-ig a Bányászati Kutató Intézet szénelőkészítési osztályának vezetője volt.

december 24. Ünnepek és Évfordulók:

- Mikronézia: az alkotmány napja
- Ádám és Éva, az ábrahámi vallások szerint az első férfi és nő emléknapja



Ádám és Éva (c. 1550)

(képünkön Tiziano Vecellio festménye)

- 155. évfordulója van annak, hogy **1858. dec. 24-én megszületett Kolossváry Endre** (Veszprém, 1858. dec. 24. - Budapest, 1939. dec. 13.) **gépészmérnök.** Műegyetemi tanulmányainak befejezése után, 1882-ben a MÁV, majd 1887-ben a posta szolgálatába lépett. 1909-től a Posta és Távírda Igazgatóság műszaki osztályának vezetője. 1928-ban mint helyettes vezérigazgató vonult nyugalomba. Újjászervezte és korszerűsítette a posta műszaki szolgálatát. Nevéhez fűződik a táviró- és az interurbán távbeszélő-hálózatok kiépítése, az automata telefonközpontok létesítése, a magyar rádióállomások és az első nagyadó létesítése, felállítása.



Kolossváry Endre

- 132 éve, **1882. dec. 24-én született Kertész Béla** gépészmérnök, mozdonykonstruktőr (Koloszmonostor, 1882. dec. 24. - Budapest, 1970. okt. 5.) Oklevelét a József Nádor Budapesti Műszaki Egyetemen szerezte (1904). Még ebben az évben az Államvasutak Gépgyárába [a MÁVAG (Magy. Áll.-i Vas-, Acél- és Gépgyár) jogelődje] került gyakornoknak a mozdonyszerkesztési osztályra, 1923-ban osztályvezetője lett és a világviszonylatban is bevált 424-es sorozatú mozdony szerkesztését irányította. A MÁV valamennyi, a MÁVAG-ban készült mozdonyának szerkesztésében részt vett. 1932-ben gyári igazgatónak nevezték ki. 1964-ben gyémántdiplomával tüntették ki.



Erdei Ferenc

- 104 éve, **1910. december 24-én született Erdei Ferenc** († 1971) jogász, szociológus, tudós parasztpolitikus, akadémiai főtktár, ő kezdeményezte az államalapítás ópusztaszeri helyének régészeti feltárását és közigazgatási rendezését († 1971).
- 67 éve, **1947-ben építette meg az első működő tranzisztort a Bell Laboratórium** (a híres Bell Labs) három kutatója: John Bardeen, Walter Brattain és William Shockley, akik találmányukat 1948. július 17-én szabadalmaztatták, és 1956-ban fizikai Nobel-díjasok lettek.



Bardeen, Shockley és Brattain

- 73 éve, **1941-ben, december 24-én született Halász Gábor matematikus**, az MTA rendes tagja.
- 48 éve, **1966-ban a Luna-13 a Holdon landolt.**
- 23 éve, **1991-ben lemondott Mihail Szergejevics Gorbacsov**, a Szovjetunió elnöki posztjáról, lemondása után **felbomlott a világ legnagyobb területű állama**, a kommunista Szovjetunió és megalakult a Független Államok Közössége.



Mihail Gorbacsov

december 25. Ünnepek és Évfordulók:

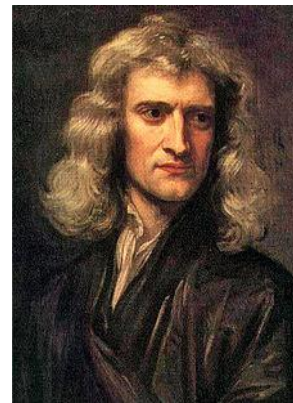
- Pakisztán nemzeti ünnepe, Muhammad Ali Jinnah születésnapjának tiszteletére
- Tajvan: az alkotmány napja
- Angola, Mozambik: a család napja
- Tibet: Tsongkapa halálának napja
- Karácsony, Jézus Krisztus születésének ünnepe



Szent család

(*képünkön* Giorgione da Castelfranco „Szent család” című festménye)

- 372 éve, **1642. dec. 25-én született Sir Newton, Isaac**, angol fizikus, matematikus, csillagász, alkímista (Woolsthorpe-by-Colsterworth, Anglia, **1642. dec. 25.** [1643. jan. 4.] - London, **1727. márc. 20.** - 84 évesen - [márc. 31.])



Sir Isaac Newton

(Godfrey Kneller festménye)

1661-ben a cambridge-i Trinity College-ben tanult. Az egyetemen a tananyag mellett megismerkedett a heliocentrikus vilárendszerrel, Galilei kísérleteivel, Descartes mechanikus materialista világmagyarázatával. 1665-ben fejezte be tanulmányait, matematikaprofesszora, Isaac Barrow 1669-ben tanítványa javára lemondott katedrájáról. Newton felfedezte a binomiális tételt, kidolgozta a differenciál- és integrálszámítást. Dolgozatot írt a színekről, vizsgálta a körmozgást, és megállapította, hogy a bolygókra ható sugárirányú erő a Naptól mért távolság négyzetével arányosan csökken. Közreadta a végtelen sorokról írt dolgozatát, amely ismertté tette a nevét. Előadásait 1670-ben kezdte meg, a fénytán kérdéseiről - ebből született az Optika első kötete. Fontos felismeréseket tett a

színekkel kapcsolatban. 1671-ben készített tükrös távcsöve nagy sikert aratott, a Royal Society tagjává választották. Felfedezte a Newton-gyűrűket. A Philosophiae Naturalis Principia Mathematica a modern fizika alpműve. Három mozgástörvénye vezetett el az általános tömegvonzás törvényének megfogalmazásához. 1703-ban fogadta el a Royal Society elnöki székét. Londonba költözött, és ott a Pénzverde öre, majd vezetője lett.

Sir Isaac Newton angol [fizikus](#), [matematikus](#), [csillagász](#), [filozófus](#) és [alkimista](#); a modern történelem egyik kiemelkedő tudósa. Korszakalkotó műve a *Philosophiæ Naturalis Principia Mathematica* (A természetfilozófia matematikai alapelvei, 1687), melyben leírja az egyetemes [tömegvonzás](#) törvényét, valamint az általa lefektetett [axiómák](#) révén megalapozta a klasszikus mechanika tudományát. Ő volt az első, aki megmutatta, hogy az égitestek és a Földön lévő tárgyak mozgását ugyanazon természeti törvények határozzák meg. Matematikai magyarázattal alátámasztotta [Kepler bolygómozgási törvényeit](#), kiegészítve azzal, hogy a különböző égitestek nem csak elliptikus, de akár hiperbola- vagy parabolapályán is mozoghatnak. Törvényei fontos szerepet játszottak a tudományos forradalomban és a [heliocentrikus világmép](#) elterjedésében. Mindemellett optikai kutatásokat is végzett. Ő fedezte fel azt is, hogy [aprizmán](#) megfigyelhető színek valójában az áthaladó fehér fény alkotóelemei, nem pedig a prizma fényt színező hatásának tudható be – ahogy [Roger Bacon](#) feltételezte a [13. században](#) –, valamint feltételezte, hogy a fénynek részecske természete van.

Newton, csakúgy, mint [Leibniz](#), az analízis ([differenciálszámítás](#) és [integrálszámítás](#)) vagy, más néven az infinitezimális kalkulus egyik megalkotója. Nevéhez fűződik a [binomiális tétel](#) bizonyítása és tetszőleges [komplex](#) kitevőre történő általánosítása

- **92 éve, 1922-ben, december 25-én hunyt el Weiss Manfréd** báró, nagyiparos (* 1857).
- **45 évvel ezelőtt, 1969. dec. 25-én hunyt el Diószeghy Dániel** kohómérnök, egyetemi tanár (Ungmogyorós (Lieskova, Szlovákia), 1900. júl. 26. - Budapest, 1969. dec. 25.) Oklevelét a soproni

Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolán szerezte 1925-ben. Pályáját a Ganz-gyárban kezdte, de rövidesen visszatért a soproni főiskolára, ahol a matematikai, majd a vaskohászati és tüzeléstani tanszék tanársegédje lett. 1936-tól a tüzeléstani oktatta, 1940-ben műszaki doktorátust szerzett. 1943-ban a tüzeléstani tanszék rk., 1947-től ny. r. tanára volt. A miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem megalakítása után annak tanára, a Tüzeléstechnikai Kutatóintézet megalapítója, vezetője, majd igazgatója lett. Munkásságával a hazai tüzeléstani alapjait rakta le, és ennek oktatási módszereit fejlesztette.

december 26. Ünnepek és Évfordulók:

- [Szent István vértanú](#) ünnepe: [Szent István jeruzsálemi diakónus](#), az első [keresztény vértanú](#) mártírhalálának és emlékünnepe napja
- **43 évvel ezelőtt, 1971. dec. 26-án hunyt el Lindenmayer Kálmán** gépészmérnök, vízügyi szakember (Budapest, 1906. szept. 18. - Budapest, 1971. dec. 26.) 1932-ben a budapesti műegyetemen végezte tanulmányait. 1933-tól a Fővárosi Vízműveknél gyakornok, 1936-tól mérnök, majd helyettes osztályvezető 1944-ig. 1944-ben a vízművek kaposztásmegyeri főtelepének vezetője lett. E minőségében a telep dolgozóinak segítségével sikerült megakadályoznia, hogy a német megszállók a vízszolgáltató létesítményeket tönkretegyék és az üzemanyagot elhurcolják. 1950-ben a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottsága Kommunális Osztályának főmérnöke, 1956-tól a Fővárosi Vízművek igazgatója volt. Irányításával létesült a kaposztásmegyeri nagy felszíni vízmű. Hosszú időn át a Fővárosi Szimfonikus Zenekar koncertmestere is volt.
- **42 évvel ezelőtt 1972. dec. 26-án hunyt el Juhász Kálmán János (Juhász, Kalman John de)** gépészmérnök, egyetemi tanár (Csap, 1893. febr. 4. - State College, Pennsylvania, USA, 1972. dec. 26.) A budapesti műszaki egyetemen 1914-ben gépészmérnöki oklevelet szerzett, ugyanott avatták 1965-ben a műszaki tudományok t. doktorává. Az I. világháború előtt és után tanársegéd volt a műegyetemen, 1922-1923 között vezető tervezőmérnök Hamburgban, majd a torinói Fiat-művek kutatómérnöke, 1925-27-ben főmérnök a

budapesti Gamma-gyárban, mérnökszakértő a kereskedelemügyi minisztériumban. 1927-ben az USA-ban telepedett le, ahol egyetemi előadó, tanársegéd, docens lett, majd a műszaki kutatások professzora a Pennsylvania Állami Egyetemen. Kutatási területe a motormechanika, fűtőanyag problémák stb. Jelzőkészüléket fejlesztett ki a gyorsvonatok részére, tanulmányozta a sugárpusztítást is.

- **Rómer István születésének, 1788. dec. 26-nak 226. évfordulója** (Nagysáros, 1788. dec. 26. - Bécs, Ausztria, 1842. júl. 30.) Gyógyszerész, gyáros. Tanulmányait a bécsi egyetemen folytatta, 1814-ben gyógyszerészmesteri oklevelet szerzett. Egy ideig tábori gyógyszerészként működött, majd újból Bécsben gyógyszerertárban dolgozott. 1832-ben Bécsben gyárat alapított ún. dörzsgyűjtők s egyéb vegyi termékek gyártására. [Irinyi Jánossal megismerkedve megvette tőle a zajtalan foszforos gyújtó ötletét](#), arra szabadalmat szerzett s 1837-ben megkezdte az újfajta gyújtók gyártását.



Rómer István

- 223 éve, **1791-ben született Charles Babbage** angol matematikus († 1871).
- 149 éve, **1865-ben született Róth Miksa** iparművész, üvegfestő, mozaikkészítő, aki 125 éve, **1885-ben** alapította meg önálló "üvegfestészeti műintézet"-ét († 1944).
- 108 éve, **1906-ban hunyt el Zichy Jenő** politikus, [Ázsia-kutató](#), [akadémikus](#), **1881–1906** között az [Iparegyesület elnöke](#) (* 1837).



Zichy Jenő

december 27. Ünnepek és Évfordulók:

- [Észak-Korea](#): az alkotmány napja
- [Vanuatu](#): a család napja
- [Szent János apostol](#), [evangélista ünnepe](#)
- [Szent Fabiola](#) emléknapja

- 443 éve, **1571-ben, december 27-én született Johannes Kepler** német csillagász († 1630).



Johannes Kepler

- 289 éve, **1725-ben Szentpéterváron megtartotta alakuló ülését** az (1724. február 8-án alapított) [Orosz Tudományos Akadémia](#).
- 194 éve, **1820-ban, december 27-én Széchenyi István** lóháton elindul Debrecenből [Bécsbe atyja temetésére](#). Pesten megállítja a zajló Duna, amelyen nem tud átkelni. Ekkor rérlődött meg benne az elhatározás az állandó hídról Buda és Pest között.
- 194 éve, **1820-ban, december 27-én hunyt el Tessedik Sámuel** evangélikus lelkész, pedagógus, pedagógiai és gazdasági szakíró (* 1742).
- 192 éve, **1822-ben, december 27-én született Louis Pasteur** francia kémikus, mikrobiológus a [pasztörözési eljárás](#) felfedezője († 1985).



- 174 éve 1840. december 27-én hunyt el **Baritz György (Báricz)** mérnökkari ezredes, fordító.(Nagyenyed, 1779. okt. 28. - Zára, 1840. dec. 27.) Tanulmányait a bécsi hadmérnöki akadémián végezte. Horvátországban és Dalmáciában szolgált. Műszaki és

tudománypolitikai tárgyú cikkeket írt s közreműködött az MTA hadtudományi szótárának szerkesztésében. 1823-ban értekezése jelent meg a Pest és Buda között létesítendő állandó hid szükségességéről. Sokat fordított Tacitus és Plinius műveiből, munkái azonban jórészt kéziratban maradtak. 1832-től az MTA tagja.

- **114 éve 1900. dec. 27-én. hűnyt el Armstrong, William George, Sir** (Newcastle upon Tyne, Anglia, 1810. nov. 26. - Cragside, Northumberland, 1900. dec. 27.) brit mérnök, gyáros.

Londonban jogot tanult, és 11 évig ügyvédi gyakorlatot folytatott, azonban a technikai fejlesztések mindig érdekelték, több találmánya volt. 1846-ban elhagyta a jogi pályát, 1847-ben Elswick-on-Tyne-ban gépgyárat alapított az általa feltalált hidraulikus daruk gyártására. A hidraulikus gépek működtetése céljából 1850-ben feltalálta a hidraulikus akkumulátort. A krími háború idején a brit hadsereg lövegeinek fejlesztésén dolgozott, a korábbiaknál könnyebb és mobilisabb, hátultöltős és huzagolt furatú ágyúkat épített. 1864 után egy hajógyárral szövetkezve hadihajók számára hajógyúkat konstruált. Hadihajóit többek között az Osztrák-Magyar Monarchia, valamint Japán számára is építette. 1843-ban tagjává választotta a Royal Society, 1887-ben bárói címet kapott.

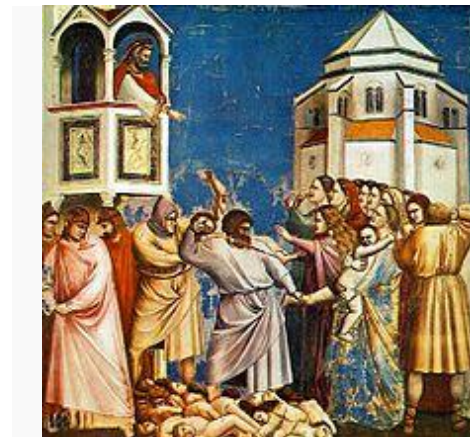
- **Széchy Károly születésének 111. évfordulója 1903. dec. 27.** (Budapest, 1903. dec. 27. - Budapest, 1972. máj. 22.) Hídépítő mérnök, egyetemi tanár. Elméleti és gyakorlati munkásságában egyaránt újszerű számítási eljárásokat, építési módszereket, eredeti szerkezeti megoldásokat alkalmazott. Tudományos szakterületén belül főként az építmény és az altalaj kapcsolatát vizsgálta. A második világháború után nagy szerepet vállalt a magyarországi hidak újjáépítésében. A budapesti metró építésének előkészítésében, majd megvalósításában is tevékeny részt vállalt. Az alagútépítés nemzetközileg elismert szakembereként hol mint igazgató, hol mint főmérnök vezette a munkálatokat. Hivatásához haláláig hű maradt: a metró Déli pályaudvari befejező szakaszának építése közben, az ottani munkahelyen kapott szívinfarktust. 1951-től az MTA tagja



Széchy Károly

december 28. Ünnepek és Évfordulók:

- **Aprószentek ünnepe**, a Jézus születése után Heródes király által lemészárolt kisgyermekéről, mint az első keresztény vértanúkról megemlékezve (képünkön Giotto di Bondone festménye)



Aprószentek,
a rómaiak meggyilkolják a csecsemőket
(Giotto di Bondone festménye)

- **401 éve, 1622-ben figyelte meg elsőként** a csillagászok közül Galileo Galilei a Neptunusz bolygót, melyet azonban tévesen állócsillagnak vélt.



Galileo Galilei

- 162 éve, **1851-ben, december 28-án** született **Gonda Béla** magyar mérnök, szakíró, tanár, a **Vaskapu-szoros** szabályozója, a mezőgazdasági vízgazdálkodás úttörője, a magyar tengerkutatás megszervezője († **1933**).
- **123 évvel ezelőtt, 1891. dec. 28-án** született **Tolnay Pál** gépész- és közgazdasági mérnök, színpad-technikus, (Gyulafehérvár, 1891. dec. 28. - Budapest, 1985. jún. 2.) Budapesten szerezte meg előbb gépészmérnöki, majd 1921-ben közgazdasági mérnöki oklevelét. 1913-1924 között a műegyetem tanszékein dolgozott tanársegédként. 1926-ban került az Operaházhoz, s ő lett az állami színházak műszaki vezetője. 1948-ig számos eredeti színpadtechnikai megoldás fűződik nevéhez. 1930-1948 között előadott az Országos Színművészeti Akadémián és az állami mozdulatművész-tanfolyamon. 1945 után irányította a megsérült Operaháznak és Nemzeti Színháznak az újjáépítését. 1948-tól előbb az Építéstudományi Intézetnél lett a középület tervező iroda osztályvezetője, majd az Általános Épülettervező Intézetnél a gépészet vezetője. 1951-től a Középület tervező Vállalatnál megszervezte a színháztechnikai szakosztályt, és vezette 1967-ig. 1951-től 1970-ig a BME Építészeti Karán meghívott előadóként oktatott színháztechnikát.

- **118 éve, 1895-ben Wilhelm Röntgen** átadta a helyi *Fizikai-Orvosi Társulatnak* az "X-sugár" (a "Röntgen-sugár") felfedezéséről szóló, „*Über eine neue Art von Strahlen*” című közleményét, és elkészítette tulajdon **feleségének kezéről annak átvilágított képét.**



Röntgen felvétele

- **118 éve, 1895-ben a Lumière fivérek, Auguste és Loui** mozgókép-találmányuk szabadalmaztatása után a **párizsi Grand Cafében** megtartották saját filmjeikből a filmtörténet első nyilvános fizetős bemutatóját.



Az ősmozi plakátja

- **Neumann János (Neumann, John von)** születésének **111. évfordulója 1903. december 28-án** (Budapest, 1903. dec. 28. - Washington, 1957. febr. 8.)



Neumann János

Magyar születésű amerikai matematikus, matematikai fizikus, informatikus. Kezdetben behatóan foglalkozott kvantumelmélet matematika alapjaival, mely témában világhírű könyvet írt. Tőle származik a halmazelmélet egzakt megalapozása. Jelentős eredményeket ért el az ergodel elméletben és kifejlesztette a "folytonos geometria" elméletét is. Az ő nevéhez fűződik a "játékelmélet" megteremtése (minimax elv, 1928), melyet Morgensternnel készített el. Ennek továbbfejlesztéséért azóta többen közgazdasági Nobel-díjat kaptak. Az elektronikus számítógépek logikai tervezésében kiemelkedő érdemeket szerzett. Ennek alapvető gondolatait - a kettes számrendszer alkalmazása, memória, programtárolás, utasításrendszer - Neumann-elvekként emlegetjük. Az **Eckert** és **Mauchly** által megépített EDVAC számítógép, amelyet 1951-ben helyeztek üzembe, az első olyan számítógép, amely a Neumann által megfogalmazott elvek szerint épült meg. A

Financial Times 2000-ben a 20. század emberének nevezte a magyar matematikust. [

- **Rosby, Carl-Gustav Arvid születésének 1898. dec. 28-ának 116. évfordulója** (Stockholm, Svédország, 1898. dec. 28. - Stockholm, 1957. aug. 19.)
Svéd-amerikai meteorológus
A Stockholmi Egyetemen matematikai fizikát tanult. Meteorológusi pályáját 1918-ban a Nyugat-norvégiai Bergenben levő Időjárás Hivatalban kezdte, [Vilhelm Bjerknes](#) norvég meteorológus irányításával. 1925-ben megszerezte doktori fokozatát a Stockholmi Egyetemen. Ezután az Egyesült Államokba ment, ahol a U.S. Weather Bureau-nál helyezkedett el. 1928-tól a Massachusetts Institute of Technology (MIT) alkalmazta oktatóként. A 2. világháború után segített újraszervezni az Amerikai Meteorológiai Szolgálatot. 1941-ben a Chicagói Egyetem újonnan alakult Meteorológiai Osztályának elnöke lett. Itt hidrodinamikai kísérleteket folytatott, együttműködve [Neumann Jánossal](#). Chicagóban újraépítette a stockholmi kapcsolatait és megteremtette a kommunikációt a meteorológusok nemzetközi közösségében. A meteorológiai tudomány fejlődéséhez a róla elnevezett Rossby-egyenlet megalkotásával is jelentősen hozzájárult. Kimutatta, hogy az időjárás változékonyságáért leginkább felelős ciklonok és anticiklonok mozgását az úgynevezett hosszuhullámú rendszerek határozzák meg.



Rosby

- **105 éve, 1909. december 28-án** a [Massachusetts](#) állambeli Clark Egyetemen [Robert Goddard](#) fizikus és mérnök nyilvánosságra hozta a [rakéta](#)-hajtóművekről szóló első munkáit. („Többször bebizonyosodott már, hogy a tegnapi álmok ma reményeivé válnak, hogy holnap már realitássá legyenek.” – Goddard.)

- **45 éve, 1969. december 28-án született [Linus Benedict Torvalds](#)**, a népszerű, [Unix](#)-szerű operációs rendszer, a [Linux](#) fejlesztésének elindítója és jelenleg is egyik fő fejlesztője.

december 29. Ünnepek és Évfordulók:

- [Nepál](#): a király születésnapja
- A [magyar kártya napja](#)
- [Szent Tamás \(Thomas Becket\)](#) ünnepe. (*Thomas Becket; 1118–1170*)
[canterburyi érsek](#), [II. Henrik angol király](#) által kivégzett [vértanú](#) emléknapja
- A [biodiverzitás védelmének világnapja](#)
- A [Szent Család ünnepe](#) – [Názáreti Jézus](#), [Szűz Mária](#) és [Szent József](#) közös ünnepe. (Rendszerint a [karácsony](#) és [újév](#) közé eső [vasárnap](#) tartják, ha nincs ilyen, akkor december 30-án)



A „Szent család” katedrális Barcelonában
A Születés Kapuja
([Antoni Gaudí munkája](#))

- **214 éve, 1800. december 29-én született [Charles Goodyear](#)**, a vulkanizált gumi feltalálója.
- **122 éve, 1891-ben [Thomas Alva Edison](#) szabadalmaztatta** a „jelek elektronikus átvitelét”, azaz a [rádiót](#).



Edison

december 30. Ünnepek és Évfordulók:

- o Madagaszkár: a köztársaság napja
- o Félix pápa emléknapja
- **323 éve, 1691-ben, december 30-án hunyt el Robert Boyle angol fizikus, kémikus, matematikus,** a gázokra vonatkozó Boyle–Mariotte-törvény egyik névadója; **400 éve, 1661-ben** jelent meg *A kételkedő kémikus* című könyve, melyben a kísérleti megfigyelés és a kémiai reakciók kvantitatív módszerekkel történő tanulmányozásának fontosságát hangsúlyozza (* 1627).



Robert Boyle

- **218 éve, 1796-ban, december 30-án született Wesselényi Miklós,** az országgyűlési főrendiház egyik vezéralakja a reformkorban, a Magyar Tudományos Akadémia igazgatósági és tiszteletbeli tagja, az 1838-as pesti árvíz árvízi hajósa († 1850).



Wesselényi

- **86 éve, 1927-ben megnyílt a tokiói metró** első szakasza, egyben az első ázsiai metróvonal.



Metrókocsi a tokiói Metróműzeumban

- **69 éve, 1944. december 30-án** lett a második világháborúban a nyilasok áldozata Richter Gedeon magyar vegyész, nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő jelentőségű gyáralapító gyógyszerész (* 1872). **Richter Gedeon** gyógyszerész (Ecséd, 1872. szept. 23. - Budapest, 1944. dec. 30.) A modern hazai gyógyszeripar megteremtője. Főiskolai tanulmányait a budapesti egyetemen végezte. Több budapesti gyógyszertárban volt gyakornok, majd 1897-1901 között Német-, Olasz-, Franciaországban és Angliában tett tanulmányutakat. Hazatérve 1901-ben megvásárolta Budapesten az Üllői úti Sas Gyógyszertárat. Itt berendezett laboratóriumában hazánkban elsőként kezdte meg - főként állati szervekből készült - organoterápiás készítmények előállítását (Tonogen, Suprarenal stb.). Ebből fejlesztette ki Kőbányán a nevét viselő európai színvonalú gyárat, Richter Gedeon Nyrt. elődjét. Készítményei külföldön is keresettek voltak. A faji üldözés erősödésével előbb kitiltották a gyárából, majd egy időre újból visszaengedték. 1944 végén a pesti Duna-parton a nyilasterror áldozata lett.
- **9 éve, 2005-ben a "Tropical Storm Zeta",** a görög zeta betűvel megnevezett trópusi ciklon volt a rendkívül intenzív és pusztító 2005-ös Atlanti-óceáni hurrikánszezonban a szezon utolsó vihára.



A trópusi ciklon képe az űrből

december 31. Ünnepek és Évfordulók:

- **Szilveszter napja**, 2014 utolsó napja, Szilveszteri Óévbúcsúztató
- **Azerbajdzsán**: a szolidaritás napja
- **Kongó**: a köztársaság napja
- **Szent I. Szilveszter** (?–335) **római pápa**, az **egyház** fontos szervezőjének emléknapja
- **Ifjabb Szent Melánia** (383 k.–439) **római nemesasszony**, **jeruzsálemi aszkéta** emléknapja
- **Labouré Szent Katalin** (*Catherine Labouré* 1806–1876) **francia irgalmasnővér**, a **csodás érem** megalkotójának emléknapja
- **355 éve, 1659. december 31-én hunyt el Apáczai Csere János** erdélyi székely-magyar filozófus, pedagógus, iskola-teremtő, az első **magyar enciklopédia** megalkotója és kiadója, valamint **magyar akadémia** felállításának kezdeményezője (* 1625).
- **105 éve, 1909. december 31-én** nyitották meg a forgalom előtt **a Ralph Modjeski lengyel-amerikai kultúr-mérnök** által tervezett és vezetésével épített **New York-i Manhattan hidat**; **Manhattan híd** a legutoljára megépült függőhidak egyike és legforgalmasabb átkelőhely az **East River**-en.
- **78 éve, 1936-ban, december 31-én született Vizi E. Szilveszter** magyar orvos, farmakológus, a **Magyar Tudományos Akadémia** elnöke



Vizi E. Szilveszter

- **77 éve, 1937-ben, december 31-én született Avram Hersko** Nobel-díjas magyar származású izraeli biokémikus.



Avram Hersko

- **Sztrókey Pál** gépészmérnök **halálának 50. évfordulója** (Budapest, 1899. szept. 12. - Budapest, **1964. dec. 31.**)
1917-ben megnyerte a Matematikai és Fizikai Társulat Tanulóversenyét fizikából. (Ezt a versenyt nevezik ma Eötvös-versenynek.) Mérnöki oklevelét a budapesti műegyetemen szerezte 1922-ben. 1922-1924 között a Siemens Művek berlini, majd bécsi üzemének mérnöke. 1926-ban a Ganz Villamossági Gyar szolgálatába lépett s élete végéig ott működött, 1938-tól a gyár készülékszerkesztési, 1941-től az erőátviteli és vasútosztályának vezetője. A 2. világháború után megszervezte a gyár önálló, kizárólag villamos vontatási kérdésekkel foglalkozó vasútosztályát, melynek 1963-ig vezetője volt. 1964-től műszaki tanácsadóként szolgált. **Kandó Kálmán** munkatársaként részt vett a fázisváltós mozdonyok kapcsolóberendezéseinek megszerkesztésében. Kifejlesztette a diesel-villamos járművek korszerű szabályozását s ezzel lerakta hazai gyártásuk alapját. Élete utolsó éveiben a korszerű szilícium egyenirányítós villamos mozdonyok hazai gyártásának előkészítésével foglalkozott.



EZ AZ ELŐTERJESZTÉS A GTE MUNKATÁRSAI ÉS VALAMENNYI VEZETŐJE
TÁJÉKOZTATÁSÁRA KÉSZÜLT

**GTE ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓI KÖRLEVÉL
A 2014. GAZDÁLKODÁSI ÉVI LEZÁRÁSÁRÓL
(v01-141103)**

01.12./2014.
(12.04.)
GTE ÜVIGKL
v01
Készült:
14.12.04.

Kedves Kollégák!
A GTE valamennyi választott és megbízott Vezetője tájékoztatására

A 2014. gazdálkodási év lezárásának menetrendje

a korábbi évek gyakorlatának megfelelően az alábbiak szerint alakul:

A pénzmozgás pénztári zárásának napja:	2014. december 15. (hétfő)
A GTE Ügyvezető Titkárság utolsó munkanapja	2014. december 19. (péntek)
A GTE Ügyvezető Titkárság első munkanapja	2015. január 6. (kedd)
A gazdálkodási év mérlegfordulója:	2014. december 31. (szerda)
A 2014. évről szóló elszámolások határnapja	2015. január 15. (csütörtök)
A bizonylatok mérlegzárási határnapja	2015. január 30. (péntek)
Befejezett-befejezetlen állományok elhatárolása	2015. február 13. (péntek)
Nem auditált, ceruzás mérleg	2015. február 27. (péntek)
Auditált mérleg előzetese	2015. március 5. (csütörtök)
Mérleg vitája az Országos Elnökségen	2015. március 12. (csütörtök)

(A Húsvéti ünnepek 2015-ben április 5.-6.-ra esnek, ezért a Küldöttközgyűlés várható időpontjai: **ápr. 25., máj. 9., legkésőbb máj. 16.**)

A 2014. évi egyesületi társadalmi működés lezárási folyamatának ütemterve

Kérjük, hogy az önálló szerveződésű egyesületi szakosztályok, területi szervezetek, klubok és fórumok beszámolóikat, elszámolásait és cselekvési terveiket az alábbi határidőkhöz igazodva végezzék el:

A 2014. évi pénzügyi elszámolások határnapja	2015. január 15. (csütörtök)
Egyesületi kitüntetések felterjesztési határideje	2015. január 15. (csütörtök)
A szervezeti egységek írásos beszámolóit	2015. január 30. (péntek)
Szervezeti egységek 2015. évi cselekvési terve	2015. február 13. (péntek)

A határidők betartásának és a hatékony együttműködésnek a reményében
Üdvözlettel:

Dr. Igaz Jenő
ügyvezető igazgató



EZ AZ ELŐTERJESZTÉS A GTE VALAMENNYI TAGJÁNAK
TÁJÉKOZTATÁSÁRA KÉSZÜLT

GTE ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓI KÖRLEVÉL A 2015. ÉVI TAGDÍJFIZETÉS RENDJÉRŐL (v02-141205)

02-12/2014
(12.05.)
GTE ÜVIGKL
v02
Készült:
14.12.05.

Tisztelt Tagtársak!

A GTE valamennyi Tagjának tájékoztatására

Először is szeretnénk megköszönni, hogy 2014-ben is megtisztelték bennünket azzal, hogy tagdíjuk befizetésével, kifejezték egyesülethez való tartozásukat. A 2014. gazdálkodási év lezárásának végén, a korábbi évek gyakorlatának megfelelően, az idén is felhívással fordulunk a Gépipari Tudományos Egyesület valamennyi tagjához, azzal a céllal, hogy felhívjuk szíves figyelmüket az egyesülethez való tartozás törvényben szabályzott rendjének betartására.

Az egyesület Alapszabálya rendelkezik az egyesület tagságáról, amelynek értelmében négy tagsági formát különböztetünk meg: **Rendes tagság, Regisztrált tagság, Jogi tagság, Tiszteleti tagság.** Az Egyesület rendes tagja a számára esedékes tagdíjat (minden naptári év végéig) megfizeti. Aki nem fizet tagdíjat, azt a civil törvény értelmében törölni kell. Ettől az évtől új értelmezést kapott a Regisztrált tagság fogalma:

- Regisztrált tagság:

Olyan tagjaink, akik legalább három évig rendes tagok voltak, de tagdíjfizetésük elmaradása miatt, nem lehetnek rendes tagok. A regisztrált tag nem választhat és nem választható, de részt vehet a szervezet tevékenységében. A regisztrált tagi státuszt 3 évi tagdíj nem fizetés után elveszti. **Ha az elmaradt tagdíjait befizeti, visszanyeri rendes tagságát.**

A tagdíjfizetés esedékességi határideje minden év március 31. A tagdíj kategóriákat és azok mértékét a Küldöttközgyűlés határozatban állapítja meg. **A GTE XLV. Küldöttközgyűlése határozatában (GTE KK 2014/6. Határozat) a Tagdíjakat megváltoztattatta:**

Ennek értelmében a Közgyűlés napját követő időponttól, 2014. április 26-ától a rendes tagok számára

- az éves tagdíj összege: **6000,- Forintra emelkedik,**
- a nyugdíjasok és az ifjúsági korú, diákok tagdíja: **2000,- Ft;**
- a 70 éven felüli, szépkorú tagjaink tagdíja: **700,- Ft;**

Ez az összeg egyben az egy szervezeti egységhez tartozó tagság regisztrálási díját is jelenti.

A GTE tagdíjából, jogi tagvállalatok és adófizető polgárok közhasznú célú felajánlásaiból, továbbá a célszerűtlen egyesületi tevékenységek bevételeiből gazdálkodó közhasznú, nonprofit egyesület, amelynek költségvetésében a tagdíj a működés legalább 10%-os fedezetét jelenti. Kérjük Tisztelt Tagjainkat, önközményezéssel vizsgálják felül helyzetüket, és esedékes tagdíjaikat, az elmaradtakat és a jövő évre szolgáló hozzájárulást, minél hamarabb rendezni szíveskedjenek.

A további sikeres és kölcsönösen előnyös együttműködésünk reményében,

Kívánok szeretett teljes Karácsonyi Ünnepeket és eredményekben gazdag Boldog Újesztendőt!

Dr. Igaz Jenő
ügyvezető igazgató